

LEIPOMOIDEN JA KONDITORIoidEN TOIMINIMISTÄ

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopistossa
marraskuussa 2005

Hanna-Kaisa Korppinen

Tampereen yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
KORPPINEN, HANNA-KAISA: Leipomoiden ja konditorioiden toiminimistä
Pro gradu –tutkielma, 59 s., 18 liites.
Suomen kieli
Marraskuu 2005

Tutkielmassa tarkastellaan suomalaisia leipomoiden ja konditorioiden toiminimiä. Tutkimusaineisto on kerätty Yritystele 2002 –luettelon CD-ROM-versiosta. Tarkasteltavia toiminimiä on yhteensä 641. Tutkielma kuuluu nimistöntutkimuksen alaan.

Tutkimuksen tarkoituksena on esittää kuvaus leipomonimien semanttisesta sisällöstä ja syntaktissemanttisesta rakenteesta. Semanttinen analyysi lähtee liikkeelle siitä, esiintyykö toiminimessä paikannimeä, henkilönimeä vai ei kumpaakaan näistä. Tämän lisäksi tutkitaan, mitä muuta semanttista sisältöä toiminimessä ilmaistaan. Rakenteellinen analyysi perustuu semanttisesti määriteltyihin nimenosa-käsitteisiin. Lisäksi toiminimet ryhmitellään sen mukaan, koostuvatko nimenosat yhdyssanoista, yhdistämättömistä sanoista vai sanaliitoista. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota myös toiminimen syntaktiseen rakenteeseen. Semanttisen ja rakenteellisen analyysin ohessa esitetään myös pohdintaa ja havaintoja siitä, minkälainen on hyvä yrityksen toiminimi sekä siitä, minkälaisia mielikuvia kaupalliseen tarkoitukseen luodut toiminimet nimenkäyttäjissä synnyttävät.

Keskeinen tutkimustulos on se, että yli puolet leipomoiden ja konditorioiden toiminimistä sisältää henkilönimen. Jotkut toiminimet eivät mitään muuta sisälläkään. Usein toiminimessä esiintyy kuitenkin lisäksi yrityksen toimitilaan viittaava ilmaus. Toiminimessä voidaan mainita myös leipomotuotteiden tekijää tai valmistettavaa leipomotuotetta tarkoittava sana.

Tutkimus osoittaa sen, että leipomoiden ja konditorioiden toiminimet ovat kaiken kaikkiaan varsin informatiivisia. Yritystä tuntematonkin nimenkäyttäjä kykenee yleensä jo pelkästä toiminimestä päättelemään kyseessä olevan toimialan. Monille muille aloille tyypillisiä vieraskielisiä aineksia esiintyy leipomoiden ja konditorioiden nimissä hyvin vähän. Vaikka persoonallisia ja kekseliäitäkin nimiä aineistossa esiintyy, ovat tutkitut toiminimet yleensä ennemminkin perinteisiä ja kotoisuuteen sekä suomalaiseen kulttuuriin liittyviä mielikuvia herättäviä.

Asiasanat: nimistöntutkimus, toiminimet, leipomot, konditoriat

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaihe.....	1
1.2. Tutkimusaineisto.....	4
2. TAUSTAA.....	6
2.1. Leipomoista.....	6
2.2. Nimistöntutkimuksesta	8
2.3. Toiminimien tutkimuksesta	12
3. LEIPOMONIMIEN SEMANTTINEN RYHMITTELY.....	17
3.1. Toiminimessä paikannimi.....	18
3.1.1 Paikannimi ja tekopaikka	19
3.1.2. Paikannimi ja tuote.....	21
3.1.3. Paikannimi ja tekijä.....	22
3.1.4. Toiminimessä muunneltu paikannimi	23
3.1.5. Muut paikannimen sisältävät toiminimet	25
3.2. Toiminimessä henkilönnimi.....	26
3.2.1. Henkilönnimi ja tekopaikka	26
3.2.2. Henkilönnimi ja tuote.....	28
3.2.3. Henkilönnimi ja tekijä.....	29
3.2.4. Henkilönnimi yksinään.....	30
3.2.5. Toiminimessä muunneltu henkilönnimi.....	31
3.3. Toiminimessä ei paikannimeä eikä henkilönnimeä	32
4. LEIPOMONIMIEN RAKENNE	37
4.1. Nimittävä ja selventävä nimenosa	39
4.1.1. <i>Aallon Leipomo, Bisketti Konditoria</i>	40
4.1.2. <i>Kotileipuri Nykänen, Haminan Rinkelileipomo</i>	44
4.2. Nimittävä nimenosa	47
5. LOPUKSI.....	55
LÄHTEET.....	57
LIITE	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaihe

Yrityksen nimet ovat kaupallisia nimiä, joiden tarkoitus on tukea yrityksen tavoitteita eli saada kuluttaja ostamaan yrityksen tuotteita. Yrityksen nimi onkin tärkeä tekijä markkinoinnissa ja yrityskuvan luomisessa. Yritykselle sen nimi on siis merkityksellinen ennen kaikkea taloudellisesta näkökulmasta. Mutta yritysnimet ovat tärkeitä myös humanistisesta näkökulmasta: ne ovat osa kieltä, kielenkäyttöä ja inhimillistä kulttuuria. Yrittäjä antaa yritykselleen nimen, jonka uskoo olevan hyvä. Täten ne kertovat aina jotakin myös yhteiskunnassa vallitsevista arvoista, aatteista ja asenteista.

Tutkin tässä nimistöntutkimuksen alaan kuuluvassa synkronisessa pro gradu –työssäni suomalaisten leipomoiden ja konditorioiden toiminimiä. Suomen kielen perussanakirjan mukaan leipomo on ”laitos, jossa valmistetaan (myytäväksi) leipää ym. leipomatuotteita”. Konditoria taas on ”herkkuleivonnaisia valmistava leipomo; myös sen tuotteita myyvistä kahvilasta t. myymälästä”. Kahvila puolestaan on ”ravitsemisliike, jossa tarjotaan kahvia, leivonnaisia yms.”. Tutkimuskohteekseni ovat rajautuneet nimenomaan leipomot ja konditoriat sillä perusteella, että näissä sekä valmistetaan että myydään tuotteita, vaikkakin sanakirjamääritelmän mukaan konditoria voi joskus olla myös pelkästään myyntipiste. Tätä rajausta tukee myös useimpien yrityshakupalvelujen (mm. Yritystelet ja Sonera Yrityshaku) tapa yhdistää samaan toimialaan leipomot ja konditoriat ja toisaalta ravintolat, kahvilat ja baarit.

Nimistöntutkimus on pääasiassa kohdistunut erilaisten nimiaineistojen kuvaukseen, yksittäisten nimien etymologian selvittämiseen tai yleisten nimistöntutkimuksellisten kysymysten

pohdintaan (Sjöblom 2004: 82). Suomalaisen nimistö tutkimuksen kohteena ovat pääasiassa olleet paikannimet ja henkilönnimet. Yritysten toiminimiä on tutkittu varsin vähän. Virva Karvonen (1992) on tutkinut pro gradussaan Tampereen anniskeluravintoloiden nimiä, Leena Puustinen (1989) helsinkiläisravintoloiden nimiä ja Riikka Perälä (2002) pirkanmaalaisten parturi-kampaamojen toiminimiä. Myös urheiluseurojen ja asunto-osakeyhtiöiden nimet ovat olleet tutkielmien aiheina (Piirola 1985, Hatakka 1994 ja Kettunen 1993). Oma tavoitteeni on luoda semanttinen ja rakenteellinen katsaus leipomonimiin. Semanttisessa analyysissä, luvussa 3, luokittelen toiminimiä ryhmiin sen perusteella, minkälaisia ilmauksia nimiin sisältyy ja mitä ne kertovat tarkoitteestaan eli leipomoyrityksestä. Luvussa 4 tarkastelen leipomonimien rakennetta. Tarkoitukseni on selvittää minkälaisen nimisysteemin leipomoiden toiminimet muodostavat. Tutkin, montako osaa nimeen kuuluu, minkä muotoisia osat ovat ja mikä on kunkin rakennetyypin yleisyys aineistossa. Jos mahdollista, vertaan leipomonimien rakennetta muiden alojen tutkittujen toiminimien rakenteeseen. Rakenteellinenkin analyysini perustuu semantiikkaan eli siihen, mitä asioita leipomonimi ilmaisee, mutta lisäksi otan huomioon sen, mikä on nimen syntaktinen rakenne.

Leipomot ja konditoriat, joista tässä tutkielmassa yksinkertaisuuden vuoksi käytän nimitystä leipomot, edustavat perinteistä elintarviketeollisuuden haaraa, jolle on pitkään ollut tyypillistä pienyritysvaltaisuus. Leipomoyritysten toiminta-alue on useimmiten melko paikallinen; valtakunnallista markkinointia harjoittaa vain pieni osa kaikista leipomoista. Leipomoteollisuus on myös pääosin kotimarkkinateollisuutta: ulkomaankaupan osuus on kokonaisuudessaan pieni (Miettinen 1992: 8). Tosin viime vuosina leipomoalakin on alkanut keskittyä yhä suuremmiksi yritysrypeiksi. Pienleipomoiden markkinaosuus on kilpailun kiristyessä koko ajan pienenemässä. Kansainvälistyminen ei kuitenkaan ole vielä saanut aikaan merkittäviä muutoksia leipomotoiminnassa. (AL 29.4.2003.)

Onkin oletettavaa, että kansainväliset tai vierasperäiset nimet eivät ainakaan vielä ole kovin yleisiä leipomoalalla. Rekulan (1989: 102) haastattelemien tamperelaisten eri alojen yrittäjien mukaan tärkein syy vieraskielisen nimen käyttöön on juuri vienti- ja tuontikaupan helpottaminen. Anniskeluravintoloiden (Karvonen 1992) ja myös kampaamoiden (Perälä 2002) toiminimissä vieraskielisiä sanoja esiintyykin melko runsaasti, mikä johtunee ainakin osittain siitä, että vieraskielisten nimien uskotaan olevan muodikkaita, iskeviä ja varsinkin nuoriin kuluttajiin vetoavia (Rekula 1989: 102—104).

Yritysnimien tutkimisen motiivina toimii myös se, että toiminimillä katsotaan olevan kaupallista merkitystä. Toiminimi on osa yrityskuvaa. Se voi kertoa jotakin yrityksen tavoitteista tai toiminnasta, ja toisaalta se voi myös olla kertomatta mitään. Markkinoinnin kannalta hyvän yritysnimen pitäisi olla lyhyt, siitä tulisi selvitä yrityksen toimiala eikä se saisi olla henkilön nimi (Kervinen 1991: 40). Yhtenä tavoitteenani onkin selvittää, kuinka leipomoiden nimissä toteutuu tällainen markkinahenkisyys ja löytyykö nimistä suuria homogeenisiä ryhmiä vai ovatko ne ennemminkin persoonallisia ja ryhminä heterogeenisiä.

Nimien semantiikkaa voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta: nimenantajan tai nimenkäyttäjän. Edellisessä tapauksessa lähdetään liikkeelle nimeämisperusteista. Voidaan siis etsiä tietoa siitä, miksi nimi on sellainen kuin on. Esimerkiksi käsillä olevan työn aineistossa on leipomonimi *Sinuhe*. Leipomon perustajan aviomiehen pikkuserkku oli kirjailija Mika Waltari, jonka menestysromaanin mukaan vuonna 1957 perustettu leipomo nimettiin (Aamulehti 11.11.2005). Nimenantajan käyttämistä nimenantoperusteista on käytännössä vaikea saada tietoa, eikä tällaisesta näkökulmasta ole tarkoituksenmukaista tutkia satojen nimien aineistoa. Jälkimmäisessä tapauksessa sen sijaan lähtökohtana ovat assosiaatiot, joita nimi kieliyhteisössä herättää. Koska nimeäminen perustuu aina jollakin tavalla aikaisempaan nimistöön, jota nimenantaja tulkitsee

nimenkäyttäjän roolissa, antaa nimenkäyttäjien eli kieliyhteisön näkökulma tietoa myös nimenantajan nimenantoperusteista (Sjöblom 200b: 382). Tämän tutkielman näkökulma on nimenkäyttäjän. Tällöin on sallittua ja luontevaa, että tutkielmantekijä voi käyttää hyväkseen myös omaa kielellistä intuitiotaan ja niitä assosiaatioita, joita nimi herättää.

1.2. Tutkimusaineisto

Aineistolähteenä käytän Yritystele 2002 -luettelon CD-ROM-versiota. Yritystele on tässä tapauksessa tarkoituksenmukainen lähde siksi, että se sisältää yrityksen todellisen käyttönimen todennäköisemmin kuin esimerkiksi patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämä kaupparekisteri, josta ilmenee yrityksen virallinen nimi. Sjöblomin (2000: 142) mukaan tämä virallinen nimi ei läheskään aina, esimerkiksi monialaisten yritysten kohdalla, ole yrityksen se nimi, jonka asiakkaat tuntevat ja joka lukee toimipisteen ikkunassa.

Yritystele 2002 antaa kaikkiaan 846 toiminimeä toimialalta leipomoita ja konditorioita. Tutkimusaineisto koostuu kuitenkin 641 toiminimestä, koska monilla leipomoilla on useita samannimisiä toimipisteitä (*Viialan Kotileipomo*, *Leipomo Malviala Jouko Oy* tai *Joutsenolainen*), jolloin nimi lasketaan aineistoon tietenkin vain kerran. Myös sellaiset toiminimet, joissa on erikseen merkitty esimerkiksi leipomon ja myymälän nimi, olen tulkinnut yhdeksi ainoaksi toiminimeksi. Syy tällaiseen kaksinkertaiseen nimeämiseen Yritystelen kaltaisessa hakujärjestelmässä on kaiketikin se, että yrittäjä on halunnut antaa yrityksestään useamman kuin yhden puhelinnumeron.

Alkuperäisestä Yritystelen antamasta aineistosta olen karsinut pois myös sellaiset nimet, jotka ovat selkeästi tunnistettavissa suurten tehtaiden tai monialaisten tukkujen nimiksi (esimerkiksi *Fazer Suklaa*

Oy Lappeenrannan tehdas, Hyvä Pala Gb Markkinointi Oy). Nämä yritykset eivät nähdäkseni harjoita suoramyyntiä, joka taas on tässä yhteydessä perinteisen leipomoyrityksen tyypillinen piirre. Myös pelkät kahvilat suljen aineiston ulkopuolelle, koska ne eivät nykyisin välttämättä itse valmista tuotteitaan ja koska niiden toimintaan kuuluu usein paljon muutakin kuin leivonnaisten valmistusta ja myyntiä (mm. alkoholijuomien anniskelua). Sen sijaan mukana on sellaisia leipomoita, jotka ylläpitävät toimitiloissaan myös samannimistä kahvilaa.

Vaikka aineistoni käsittää leipomoiden nimiä ympäri Suomen, en alustavan silmäilyn perusteella odota löytäväni toiminimissä alueellisia eroja. Siksi en myöskään katso tarpeelliseksi ilmoittaa kunkin toiminimen yhteydessä yrityksen kotipaikkaa. Mahdollisesti vastaantulevat murre sanat käsittelen yksittäin muun analysoinnin yhteydessä.

Yritystelessä leipomonimen, kuten minkä tahansa muunkin alan yritysnimen, lopussa joskus esiintyvän lyhenteen *Oy* (osakeyhtiö) tai *Ky* (kommandiittiyhtiö) pudotan tarkoituksellisesti nimestä pois, koska se ei vaikuta tutkimusaineiston käsittelyyn mitenkään.

2. TAUSTAA

2.1. Leipomoista

Vielä 1800-luvun lopulla leipurin tai kondiittorin ammatti ei ollut kovin yleinen saati arvostettu. Leivät leivottiin kotona, ja niihin harvoihin konditorioihin, joita kaupungeissa oli, suhtauduttiin epäluuloisesti ja paheksuvasti, koska konditorioissa tiedettiin tarjoiltavan väkijuomia. 1891 Karl Fazer saikin Helsingin maistraatilta luvan konditorialiikkeen avaamiseen vasta korostettuaan elinkeinoilmoituksessaan, että ”väkijuomia ei tarjoilla”. (Donner 1991: 26.)

1900-luvun alku oli voimakkaan väestönkasvun myötä myös nopean kehityksen aikaa leipomotoiminnalle. Jo 1903 leipomoyrittäjien työtä helpottamaan perustettiin tukkuliikkeitä, joiden kautta saattoi kätevästi hankkia raaka-aineita ja työvälineitä. Uudet koneet loivat vähitellen pohjaa teolliselle leipomiselle. (Myllykangas — Näsi 1998: 11.)

Sota katkaisi kuitenkin juuri vauhtiin päässeeseen leipomoteollisuuden positiivisen kehityksen. Hintasäännöstely ja tuotantokustannusten nousu heikensivät kannattavuutta, ja leipomoiden konkurssit lisääntyivät. Vielä 1960-luvulla tappionteko oli leipomoiden yleissuomalainen ilmiö. Leipomoalan työaika ja -määrää sekä tuotteiden hintoja säädeltiin tiukasti. Vasta 1970-luvulla joillekin korkeinta teknologiaa hyödyntäville leipomoille annettiin mahdollisuus hakea lupaa kolmivuorotyölle, joka merkitsi toimialalle isoa askelta kohti nykyistä tuotantotehokkuutta. (Myllykangas — Näsi 1998: 27.)

1980-luvulla, kun yleismaailmallisesta energiakriisistä oli jo toivuttu, ilmestyivät prosessiohjatut laitteet ja ATK-tekniikka

leipomoihin. Varsinkin ruokaleipätuotantoon alettiin hakea leipureiden rinnalle teknikoita; konditoriatuotteet valmistettiin vielä käsityötaidolla. Tuotevalikoimat kasvoivat ja monet yritykset laajensivat toimintaansa, kunnes 1990-luvun alun lama vähensi leipomotuotteiden kysyntää. Leivän hinta laski, ja leipomoiden kannattavuus heikkeni taas. Esimerkiksi vuonna 1992 konkurssiin ajautui 50 leipomoyritystä. Mutta vuosikymmenen puoliväliin tultaessa kysyntä alkoi nousta. Konditoriatuotteetkin, joiden myynti oli laman aikana eniten laskenut, löysivät taas tiensä kansalaisten kahvipöytiin. (Myllykangas — Näsi 1998: 43, 48.)

Viime vuosikymmenen aikana suomalainen leipomoteollisuus on kokenut suuria muutoksia. Koko yrityselämä on rakentunut uudelleenlaiseksi: Osuustoiminnalliset leipomot ovat hävinneet ja pienet leipomot ovat vähentyneet. Tavaksi on tosin tullut myös ketjuuntuminen, jossa isossa leipomoketjussa on mukana monia itsenäisiä pienleipomoita. Näin saadaan hyödynnettyä keskittymisen mukanaan tuoma kustannustehokkuus, ja toisaalta voidaan myös tarjota kuluttajille heidän haluamiaan paikallisia leipomotuotteita. (Myllykangas — Näsi 1998: 50—51, Aamulehti 10.5.2005.)

Myös markkinoinnin merkitys on kasvanut, ja leipomotkin panostavat yhä enemmän imagoon, tuotemerkkeihin ja uutuuksiin. Merkillepantavaa on kaikesta huolimatta se, että monilla muilla aloilla jylläävä kansainvälistyminen ei ole tuonut merkittäviä muutoksia leipomoalan toimintaan. Eurooppalainen leipäkulttuuri ei siis ainakaan vielä ole järin voimallisesti rantautunut suomalaiskoteihin. (Myllykangas — Näsi 1998: 50—51.) Uutta ovat lähinnä muutamat uudet vierasperäiset leipätyypit ja suurimpien leipomotuotetoimittajien puolivalmiit pakasteet.

2.2. Nimistöntutkimuksesta

Nimistö on perinteisesti ollut tapana jakaa henkilönnimiin, paikannimiin ja muihin nimiin. Paikannimet, joita edellä mainituista ryhmistä on eniten tutkittu, on lisäksi jaettu luontonimiin ja kulttuurinimiin. Luontonimet kattavat sellaisten luonnonpaikkojen nimet, joiden tarkoitteet ovat olemassa ihmisestä riippumatta. Kulttuurinimet taas ovat ihmisen toiminnan tuloksena syntyneiden paikkojen ja artefaktien nimet, joita ovat muun muassa Ainialan (1997: 99—101) tutkimat latojen, polkujen, siltojen, tienosien ja rajapaikkojen nimet. Yleisiä kulttuurinimiä ovat myös erilaiset viljelysnimet ja asutusnimet. (Kiviniemi 1990: 46 ja Itkonen 1997: 10.)

Kaikki, mikä nimetään, on osa inhimillistä kulttuuria. Näin ollen edellä mainittu nimistön kategoriointi on melko karkea, koska on olemassa paljon sellaista tutkimisen arvoista nimistöä, joka ei sijoitu mihinkään mainituista luokista. Paula Sjöblom onkin hahmotellut ehdotuksen, jonka mukaan nimistö on tarkoituksenmukaista jakaa henkilönnimiin (etunimet, sukunimet, lempinimet, haukkumanimet), eläinten nimiin, luontonimiin (vesistöt, mäet, laaksot jne.) ja kulttuurinimiin. Tässä ryhmittelyssä paikannimistö jakaantuu luonto- ja kulttuurinimiin kuten aiemmassakin mallissa, mutta lisäksi mallissa otetaan huomioon esimerkiksi rakennusten, taideteosten, yritysten ja tuotteiden nimet, jotka luonnollisesti ovat osa kulttuurinimistöä. (Sjöblom 2002a: 97.)

Oman lisänsä nimistöntutkimuksen luokitteluun on tuonut myös Terhi Ainiala. Hänen määrittelemänsä termi kaupunkinimet tarkoittaa kaupunkiympäristön paikannimiä, joita ovat katujen ja kaupunginosien lisäksi myös esimerkiksi torien, puistojen ja ravintoloiden nimet. Vaikka nimistöntutkimuksen pääkohteena on pitkään ollut maaseudun paikannimistö, uskoo Ainiala nimenomaan kaupunkinimistön tutkimuksen lisääntyvän tulevaisuudessa. Näin

ollen olisi tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön paikannimistön jako kaupunkinimistöön ja ruraaliin nimistöön. (Ainiala 2002: 79, 81.)

Lisäksi Ainiala (2003: 209) tekee eron virallisten ja epävirallisten nimien välille. Ensin mainittuja ovat suunniteltuja, viranomaisten tai esimerkiksi yritysten omistajien antamia nimiä, kun taas viimeksi mainitut ovat niitä kaupunkiympäristön nimeä, jotka ovat syntyneet spontaanisti nimenkäyttäjien näkökulmasta ja joita ei ole merkitty virallisiin asiakirjoihin kuten karttoihin. Epävirallisella nimellä, (esimerkiksi *Kiinanmuuri*) on usein virallinen rinnakkaisnimi (Tampereella Sammonkatu 26:ssa sijaitseva asuinalue *Kalevankartano*)¹. Toisaalta jokin paikka voi myös olla sellainen, ettei sillä ole ollenkaan virallista nimeä (esimerkiksi *Juoppoparkki* tietyn parkkipaikan nimenä Kuopiossa). (Ainiala 2003: 209.)

Nimistöä tutkittaessa ja (paikan)nimiä tulkittaessa on tarpeen pitää erillään leksikaalinen ja syntaktissemanttinen taso. Leksikaalisella eli sanasemanttisella tasolla tutkitaan nimeen sisältyvien sanojen läpinäkyvyyttä kun taas syntaktissemanttisella eli lausesemanttisella tasolla kyse on koko nimen asiataustan läpinäkyvyydestä. Esimerkiksi *Tervapelto* on sanasemanttisesti läpinäkyvä nimi, mutta lausesemanttisesti läpinäkymätön ja monitulkintainen. (Kiviniemi 1990: 12.) Lausesemanttinen monitulkintaisuus on nimistössä yleistä, vaikka nimeen sisältyvät sanat yksinään olisivatkin läpinäkyviä ja yksitulkintaisia². Esimerkiksi *Kettukivi*-nimisen paikan asiatausta voi olla esimerkiksi ”kivi, jolta ammutaan kettuja”, ”kivi, jonka alla on ketun pesä” tai ”kivi, joka muistuttaa muodoltaan kettua” (Kiviniemi 1990: 13). Varmuudella nimen todellinen lausesemanttinen asiatausta selviääkin vain nimenantajaa haastatteleamalla tai nimenantoon liittyviä dokumentteja tutkimalla.

Esimerkiksi sana *Herkkutyöt* (*Kotileipomo Herkkutyöt*) on sanasemanttisesti läpinäkyvä eli yhdyssanan molemmilla osilla on

¹ Esimerkki tekijän.

² Lisäesimerkkejä sanojen läpinäkyvyydestä esimerkiksi Kangasniemi 1997: 66 ja Karlsson 2003: 193

tietty tunnettu leksikaalinen merkityksensä. Sen sijaan lausesemanttisesti nimi ei ole yksitulkintainen. Ilman kontekstia olisi vaikea arvata nimen todellista asiataustaa: ovatko tytöt itse jollakin tavalla herkullisia, valmistavatko he herkkuja vai syövätkö he paljon herkkuja jne.

Semantiikassa sanan tai muun kielellisen ilmauksen merkityksen katsotaan koostuvan varsinaisesta denotatiivisesta merkityksestä sekä siihen liittyvistä assosiatiivisista merkityksistä. Assosiatiivisia merkityksiä ovat ensinnäkin konnotatiiviset sivumerkitykset, jotka riippuvat kunkin kielenkäyttäjän käsityksistä. Esimerkiksi sanalla nainen on denotatiivinen merkitys 'naaraspuolinen täysikasvuinen ihminen', mutta sanan konnotatiivinen merkitys voi yksilöstä riippuen olla esimerkiksi 'äidillinen', 'viehättävä', 'petollinen' tai 'heikko'. Toiseksi ilmauksen denotatiiviseen merkitykseen voi liittyä erilaisia tyyllisävyjä sen mukaan, missä yhteyksissä ilmausta käytetään. Kolmanneksi merkitykseen kuuluu joskus myös affektiivisia merkityksiä eli tunnesävyjä, joista ilmenevät kielenkäyttäjän asenteet ja tunteet. (Kangasniemi 1997: 12—13.) Tästä seuraa, että sanojen täydellinen synonymia, joka kattaisi kaikki mahdolliset assosiatiivisetkin merkitykset, on käytännössä mahdotonta. Synonymia rajoittuu siis yleensä ainoastaan sanojen denotatiiviseen merkitykseen, assosiatiivisten merkitysten ollessa silti mahdollisesti hieman erilaisia (Kangasniemi 1997: 42). Voidaan myös puhua konnotaatioista, jotka ovat subjektiivisia merkityksiä, joita sana synnyttää yksittäisten kielenkäyttäjien ajatuksissa ja mielikuvissa (Karlsson 2003: 235).

Nimistöntutkimuksen yhteydessä nousee usein esille kysymys siitä, onko nimellä merkitys. Nimen tehtävänähän on yksilöinti, jota varten nimellä ei tarvitse olla semanttista sisältöä. Nimen ei tarvitse kuvailla tarkoitettua millään tavalla. Tästä todisteeksi käy esimerkiksi se, että tietyssä kontekstissa tarkoitteet voidaan yksilöidä täysin merkityksettömien symbolien avulla (kirjaimet, numerot). Tarkoite,

jonka nimi yksilöi, ei ole nimen merkitys. Toisaalta ei voida kiistää, etteikö esimerkiksi paikannimiin liittyisi konnotaatioita, koska eri kielenkäyttäjät liittävät nimiin erilaista assosiativista tietoa. (Ainiala 1997: 16—17.)

Appellatiivin tehtävä on luokittelu, proprin yksilöinti. Nimellä on usein yksilöivän funktiona lisäksi appellatiivinen eli leksikaalinen merkitys. Tosin kielenkäyttäjän ei tarvitse tätä merkitystä tietää voidakseen käyttää nimeä onnistuneesti. Esimerkiksi paikannimi on usein tarkoitetaan kuvaileva, mutta missään tapauksessa kuvaavuus ei ole paikannimen välttämätön tehtävä. Nimen yksilöivyyys ei siis vaadi eikä toisaalta poissulje kuvaavan sisällön olemassaoloa. (Ainiala 1997: 19—20.)

Nimien merkityksettömyyttä ja väitettä, että proprin ainoa tehtävä on yksilöinti, on myös kyseenalaistettu. Varsinkin epävirallisilla kaupunkinimillä on muitakin tarkoituksia kuin yksilöinti. Nimillä pyritään selvästi myös ilmaisemaan erilaisia kohteeseen liittyviä mielikuvia. Tämä pätee esimerkiksi ihmisten haukkuma- tai lempinimiin. Jos taas ajatellaan yritysten toiminimiä, tuntuu selvältä, että niihin liittyvät mielikuvat ovat vähintäänkin yhtä tärkeitä kuin nimen yksilöivyyys. Lisäksi voidaan nostaa esille ajatus, jonka mukaan kielen tehtävä on tuottaa merkityksiä, jotka siis ovat ensisijaisia kaikkeen muuhun nähden. (Sjöblom 2004: 82—83.)

Tässä tutkimuksessa lähdetään siitä, että leipomon toiminimi on kielellinen ilmaus, jolla on jokin sisältö. Se, kutsutaanko tätä sisältöä merkitykseksi vai ei, on tässä yhteydessä toisarvoista. Leipomon toiminimi on erilainen nimi kuin esimerkiksi henkilönnimi, jolla varsinaista sisältöä ei ole. Leipomon toiminimi ilmaisee jotakin, jolla on hyvin usein jokin muukin tarkoitus kuin yrityksen yksilöinti. Sitä voidaan käyttää asiakkaiden houkutteluun, ja sillä voidaan yrittää antaa yrityksen tuotteista mahdollisimman hyvä kuva. Näin ollen toiminimi sisältää ilmauksia, joilla on jollakin tavalla todellisuuteen tai johonkin muuhun mahdolliseen maailmaan liittyvä merkitys. Usein

yrittäjän yritysnimessä yksilöinnin kanssa yhtä tärkeää on kuvaavuus, luonnehtivuus ja mielikuvat (Sjöblom 2004: 82).

2.3. Toiminimien tutkimuksesta

Agraariyhteiskunnassa yrittäjät eivät tarvinneet yritykselleen sen kummempaa nimeä: kylän suutariliike tunnettiin suutarina ja isot kaupankäyntitapahtumat markkinoina. Erityisten toiminimien tarve syntyi vasta kaupungistumisen myötä, kun saman alan yrittäjiä oli samalla alueella useita. Kilpailu asiakkaista aiheutti luonnollisesti sen, että yritysten oli otettava käyttöön muista erottuva nimi. Ensimmäiset yritysnimet olivatkin usein informatiivisia, ja niistä kuvastui yhteys yrityksen omistajaan, sijaintipaikkaan ja toimialaan. Vasta 1800-luvun lopulla syntyi sellaisia yritysnimiä, joiden sisällöllinen yhteys tarkoitteeseen oli epäsuora tai näkymätön (Sjöblom 2004: 88). Sjöblomin (2002: 91) mukaan yritysnimet ovat nykyään eräänlaisia urbaaneja paikannimiä.

Toiminimet ovat lakisääteisiä. Ennen toiminnan aloittamista yritys on merkittävä kaupparekisteriin (Kaupparekisterilaki 2 §), jonne ilmoitetaan myös yrityksen toiminimi. Jotta toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, tulee sen täyttää toiminimilain mukaiset vaatimukset: nimen pitää erottua rekisterissä jo olevista toiminimistä, ja sen tulee yksilöidä yritys (Toiminimilaki 2 §, 8 §). Toiminimet eroavatkin muusta nimistöstä juuri siten, että kahdella eri yrityksellä ei voi olla sama nimi. Paikannimistöähän tällainen rajoitus ei koske.

Yrittäjän nimillä on kuitenkin läheinen suhde paikannimiin paitsi siten, että nimi voi toimia osoitteenkaltaisena maamerkinä (*Käänny siitä Pullapajan kohdalta vasemmalle*), myös siten, että monet yritysnimet sisältävät paikannimen tai sen osan. Esimerkiksi *Mikkelin Leipomo*, *Kaukajärven Kotileipomo* ja *Haagan Leipä* kertovat jo nimessään sijaintinsa. Toisaalta on huomattava, että yritysnimeen sisältyvä

paikannimi ei välttämättä ole täysin sitova, toisin sanoen yritys voi toimia myös tai pelkästään muualla kuin nimensä kertomassa paikassa (*Viialan Kotileipomo* mm. Tampereella ja Riihimäellä, *Viipurin Leipä* Helsingissä).

Joissakin tapauksissa voi syntyä epäselvyyttä yritysnimen tunnistamisessa. Yritysnimi voi nimittäin olla täysin sama kuin yrittäjähenkilön nimi (esimerkiksi *Antti ja Kirsi Muuri*). Toiminimilaki (1979: 7 §) sallii tällaisen toiminimen, kunhan toiminimessä esiintyvä henkilönnimi on nimenomaan kyseisen elinkeinonharjoittajan oma nimi. Tosin usein tällainenkin toiminimi säilyy, vaikka yrityksessä tapahtuisi sukupolvenvaihdos. Vaikka henkilönnimitoiminimiä voidaan lain mukaan pitää samanarvoisina yritysniminä kuin muunkinlaisiakin toiminimiä, on todettava, että tällöin yritysnimen ensisijainen tehtävä eli identifiointi jonkin verran hämärtyy.

Toiminimilaki antaa määräykset siitä, minkälainen yrityksen nimi on hyväksyttävä, mutta se ei ota kantaa siihen, millainen on hyvä toiminimi. Yrityksen kannalta hyvä nimi on sellainen, joka kertoo asiakkaalle jotakin positiivista itse yrityksestä, sen toiminnasta, tavoitteista tai tuotteista (Poikolainen — Klippi 1994: 96). Markkinoinnin kannalta hyvä yritysnimi on lyhyt, naseva ja sellainen, josta näkee yrityksen toimialan. Yritysnimeksi ei ole järkevää valita pelkkää henkilön nimeä, paitsi jos siihen liittyy perinteitä tai muuten myönteisiä mielikuvia (esimerkiksi *Fazer*). Onnistuneiksi yritysnimiksi on koettu kuitenkin myös useita sellaisia nimiä, jotka eivät noudata edellä mainittuja suosituksia. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *IBM* (kirjainlyhenne ei kerro mitään toimialasta) ja *Aamulehti* (ei lyhyt). (Kervinen 1991: 40.) Toiminimen onnistuneisuus riippuu siis monista toimialaan, toiminnan laajuuteen ja asiakaskuntaan liittyvistä seikoista. On selvää, että pienen paikallisen leipomon nimi voi olla hyvä ja toimiva, vaikka se

perustuisi aivan päinvastaisiin asioihin kuin suurten ja menestyvien kansainvälisten yritysten nimet.

Pääasiassa paikannimistön tutkimusta ja kuvaamista varten on rakentunut syntaktissemanttinen kuvausmalli, jonka tavoitteena on nimen semantiikan ja kielellisen rakenteen ymmärtäminen. Tässä paljon käytetyssä mallissa paikannimiä jäsenellään nimenosa-käsitteen pohjalta. Nimenosalla tarkoitetaan sellaista nimen osaa, jolla on nimenmuodostuksen kannalta paikkaa luonnehtiva tai yksilöivä tehtävä. Tällainen nimenosa voi olla johtamaton sana, johdos, yhdyssana tai sanaliitto. Nimenosan syntaktissemanttinen funktio voi olla paikan lajin ilmaiseminen (*Peltoniemi*), yksilöivän erityispiirteen ilmaiseminen (*Peltoniemi*) tai proprisena ilmauksena paikan nimen ilmaiseminen (*Hirvijärvenoja*, *Oulu*). (Kiviniemi 1990: 92.) Paikan lajia voi ilmaista vain nimen perusosa eli paikannimeen mahdollisesti sisältyvä syntaktinen pääsana. Yksilöivän erityispiirteen ilmaisee yleensä pääsanaa määrittävä määriteosa, joka voi olla myös proprinen. Nimittävä funktio voi olla vain proprisella nimenosalla. (Kiviniemi 1990: 119–120.) Toiminimitutkimukseen nämä paikannimistön tutkimusta varten määritellyt käsitteet eivät aivan sellaisinaan sovi, vaikka ne lähtökohtana toiminimitutkimuksessakin ovat.

Kaikkien toiminimien, kuten Sjöblomin (2000b: 379) mukaan esimerkiksi asunto-osakeyhtiöidenkään nimien, tutkimuksessa edellä esitelty jäsentely ei välttämättä aina toimi. Esimerkiksi *Leipomo Salosen* perusosaksi olisi näin ollen merkittävä *Leipomo* ja määriteosaksi *Salonen*. Käytännössä nimenomaan *Salonen* ymmärretään yrityksen varsinaiseksi nimeksi, jota usein saatetaan käyttää yksinäänkin. Samoin nimessä *Allun Pulla* perusosaksi jäsenyisi *Pulla* ja määriteosaksi *Allun*, vaikka todellisessa kielenkäytössä nimen tärkeämpi ja ensisijainen osa lienee *Allun*. Paikannimitutkimuksessa käytetyn jaottelun mukainen määriteosa ei siis näissä tapauksissa ilmaisaisikaan varsinaisesti erityispiirrettä, kuten

paikannimissä, vaan se nimeäisi tarkoitteen eli toimisi perusosan tehtävässä.

Nimistöntutkimus palautuu pohjimmiltaan kysymykseen *proprien* ja *appellatiivien* erosta. Suoraviivaisimmin ilmaistuna ero on siinä, että *propri* yksilöi tarkoitteensa kun taas *appellatiivin* semanttinen tehtävä on tarkoitteensa luokittelu tai kuvailu. *Proprin* monereferentiaalista eli yksiviitteistä luonnetta hämärtää kuitenkin henkilönnimien ja paikannimien välinen ero. Leksikkoon on nimittäin katsottu kuuluvaksi esimerkiksi ainoastaan yksi *Heikki*-nimi, kun taas esimerkiksi *Hernesaari*-nimiä katsotaan olevan yhtä monta kuin on sennimisiä paikkoja. Paikannimet eivät siis tältä kannalta olekaan ongelmattomasti yksilöiviä tai yksiviitteisiä. Selkeää *proprin* määritelmää, joka kattaisi sekä henkilönnimet että paikannimet, ei olekaan onnistuttu laatimaan. (Ainiala 1997: 15—16.)

Kiviniemen (1975: 9) mukaan *proprin* tehtävänä on vain identifiointi. *Proprilla* (*Onni*) voi olla *appellatiivinen* homonyymi (*onni*), mutta tällaisen *proprin* kuvaileva merkitys on epäolennainen, sillä nimi ei tarvitse semanttista sisältöä. Nimen funktio on vain identifioida tarkoitteensa, vaikka varsinkin paikannimiin ja myös toiminimiin (ks. esim. Perälä 2002: 5) on usein tarkoituksellisesti sisällytetty kuvailevia aineksia, joilla on nimen tarkoitteeseen liittyvää merkitystä (tässä tutkimuksessa esimerkiksi *Kotileipomo Uunituore*). Sen, onko kyseessä *propri* vai *appellatiivi*, paljastaa yleensä konteksti. Tosin eron havaitsemiseen tarvitaan usein myös kielellistä kompetenssia: vieraassa ympäristössä ilmauksen tunnistaminen *propriksi* voi joskus onnistua vasta, kun sana on kuultu useissa eri yhteyksissä.

Proprit ovat yksilöiviä ilmaisuja, mutta niiden monereferentiaalisuus ei silti aina ole aivan selvää. Nimellä voi joskus olla useita eri merkityksiä, jotka tosin jollakin tavalla liittyvät toisiinsa. Näin on Sjöblomin (2000a: 145) mukaan esimerkiksi silloin, kun nimeä *Leiras*₁ käytetään viitattaessa tietyn liikeidean omaavaan

yritykseen (*Leiraksen lääkkeet ovat turvallisia*), ja nimeä *Leiras₂* viitattaessa rakennukseen, jossa yritys toimii (*Bussipysäkki on siinä Leiraksen edessä*). Vaikka onomastiikassa yleensä korostetaan sitä, että nimi voi viitata vain yhteen tarkoitteeseen, on edellä mainitunlaisessa tilanteessa hyväksyttävä se, että nimen viittausala on laajentunut kahteen eri tarkoitteeseen. Periaatteessa tällainen polyseemisyys on tyypillistä kaikille yritysnimille.

Suurin osa nimistöntutkimuksessa käytetystä käsitteistöstä on siis luotu paikannimistön tutkimusta varten. Toiminimien suhteellisen vähäinen tutkimus ei vielä ole tuottanut vakiintunutta, nimenomaan toiminimiin sovellettavaa kuvausmallia. Edellisessä luvussa lyhyesti esiteltyä paikannimien syntaktissemanttista kuvausmallia ovat toiminimiin soveltaneet ainakin Karvonen ja Kettunen.

3. LEIPOMONIMIEN SEMANTTINEN RYHMITTELY

Tarkoitukseni on tässä luvussa selvittää, mitä asioita leipomoiden nimissä ilmaistaan. Kutsun työni tätä osuutta tarkoituksellisesti semanttiseksi ryhmittelyksi, en syntaktissemanttiseksi analyysiksi kuten toiminimitutkimuksissa yleensä on tehty. Syntaktissemanttinen analysointi edellyttää ensinnäkin nimen jakamista perus- ja määriteosiin sekä nimien lajittelua yhdysnimiin, yksiosaisiin nimiin ja moniosaisiin sanaliittoihin. Semanttinen tarkastelu kohdistuu siten yleensä vain nimen perusosaan, mikä on mielestäni ongelmallista, koska nimenkäyttäjien eli asiakkaiden kannalta keskeinen nimeen sisältyvä viesti ilmaistaan monesti nimenomaan määriteosassa. Koska tarkoitukseni ei ole kuitenkaan tehdä yksittäisiin nimiin sisältyviin sanoihin kohdistuvaa sanasemanttista analyysiä, käsittelen leipomoiden toiminimiä semanttisina kokonaisuuksina. Tosin on tapauksia, joissa nimen ilmaiseman merkityksen tarkastelu pakottaa erottelemaan perusosia ja määriteosia. Näin on varsinkin yhdyssanojen kohdalla, jolloin perusosa on katsottava ensisijaiseksi määriteosaan verrattuna. Yhdyssanan perusosa siis määrää sen, kuuluuko nimi tuotteen, tekijän vai tekopaikan ilmaisevaan ryhmään.

Mainittakoon vielä, että noudatan leipomonimien tarkastelussa tarkasti sitä nimiasua, jonka yrittäjä on Yritysteleen ilmoittanut. Näin ollen mahdolliset oikeinkirjoitussääntöjen vastaiset muodot hyväksytään sellaisinaan. Leipomonimen viralliseen ulkoasuun kajoan vain sen verran, että jätän huomiotta siinä mahdollisesti olevan *oy-* tai *ky-*lyhenteen.

Lähden semanttisessa luokittelussa liikkeelle siitä, että jo ensi silmäyksellä on mahdollista havaita paikannimien ja henkilönnimien yleisyys leipomonimissä. Ensimmäinen aineiston luokitteluperuste on täten se, sisältääkö leipomonimi jommankumman näistä vai ei

kumpaakaan. Tutkimusaineiston nimistö jakaantuu luontevasti kolmeen pääryhmään seuraavasti:

	Määrä	%
Toiminimessä paikannimi	165	25,7
Toiminimessä henkilönnimi	362	56,5
Toiminimessä ei paikan- eikä henkilönnimeä	114	17,8
Yhteensä	641	100

Jotta päästään käsiksi siihen varsinaiseen asiasisältöön, jonka nimi kokonaisuutena ilmaisee, muodostuu edellä mainituista ryhmistä alaryhmiä, joissa henkilön- tai paikannimeen liittyy appellatiivinen tuotetta, tekijää tai tekopaikkaa eli tilaa tarkoittava ilmaus. Lisäksi sekä henkilön- että paikannimeä on voitu muunnella jollakin tavalla, esimerkiksi muodostamalla siitä johdos. Kolmas pääryhmä eli nimet, jotka eivät sisällä henkilön- tai paikannimeä, jakautuu alaryhmiin sen mukaan, ilmaistaanko nimessä tuote, tekijä vai jokin muu nimenantajan valitsema asia.

3.1. Toiminimessä paikannimi

Tutkimusaineiston toiminimistä 165 (25,7 prosenttia) leipomonimeä sisältää paikannimen. Yleisimmin kyseessä on kaupungin tai kunnan nimi, esimerkiksi *Mikkelin Leipomo*, *Jurvan Kotileipomo*, *Närpiön Leipätehdas*, *Rauman Pullapaja*, *Jokioisten Leipä*, *Savonlinnan Leipurit* ja *Lahden Jauhopeukalot*. Joskus nimessä ilmaistaan tarkempi sijainti: *Torikadun Leipomo* sijaitsee Turengissa Torikadun varrella, *Kesämäen Leipomo* toimii Lappeenrannassa Kesämäen kaupunginosassa ja Rovaniemeläisen *Lapin Leivän* nimi viittaa maakuntaan. Paikannimiksi ja siten tähän pääryhmään kuuluviksi olen tässä yhteydessä tulkinnut myös sijaintia tai maantieteellistä aluetta

ilmaisevat sanat, vaikka ne muissa yhteyksissä kuuluisivatkin leksikkoon appellatiiveina. Tällaisia mielestäni funktioltaan selvästi paikkaa ilmaisevia leipomonimiä ovat esimerkiksi *Länsirannikon Leipuri* (sijaitsee Harrströmissä Vaasan lähellä), ja *Kanavan Kotileipomo* (Vääksyn kanavan läheisyydessä).

Seuraavassa olen jakanut paikannimen sisältävät leipomonimet ryhmiin sen mukaan, mitä muuta ne yrityksestä kertovat. Sen lisäksi, että nimet tavalla tai toisella ilmaisevat sijaintia, ne myös esimerkiksi herättävät myönteisiä mielikuvia tai kertovat jotakin yrityksen tuotteista tai tuotteiden tekijöistä.

3.1.1 Paikannimi ja tekopaikka

Tyypillisimmillään leipomonimessä oleva paikannimi muodostaa nimen yhdessä tekopaikkaa ilmaisevan appellatiivin kanssa. Käsittelem tekopaikkaa kielitieteen konventioiden mukaisesti appellatiivina, vaikka toiminimien kirjoitusasussa lähes aina kaikki nimeen kuuluvat sanat alkavat isolla alkukirjaimella. Tekopaikalla tarkoitan erilaisia tilaa tai rakennusta tarkoittavia sanoja, jotka ilmaisevat, missä leipomoliike toimii tai mikä tämä kyseinen tila on. Tosin on huomattava, että aina tekopaikkaa ilmaiseva sana ei kerro yrityksen todellisesta toimitilasta vaan esimerkiksi mielikuvasta, joka yritykseen halutaan liittää (ks. seuraavassa esimerkiksi *Vuolijoen Leipäpirtti*).

Leipomonimiä, jotka koostuvat paikannimestä ja tekopaikkaa tarkoittavasta sanasta, on tutkimusaineistossa 76 kappaletta eli 11,9 prosenttia koko aineistosta ja 46 prosenttia paikannimen sisältävistä toiminimistä. Lähes aina paikannimen kanssa esiintyvä tekopaikkaa ilmaiseva sana tai yhdyssanan perusosa on *leipomo* (esimerkiksi *Kaurialan Leipomo*, *Savo-Karjalan Leipomo*). Yleisin yhdyssanana esiintyvä tekopaikkaa ilmaiseva sana on *kotileipomo* (*Kyröskosken Kotileipomo*, *Vörå Hembageri*), joka PS:n mukaan merkitsee ’pientä

yksityisleipomoa’. Vaikka koti-lekseemiin yleisesti liitetään positiivisia mielikuvia kuten kodin lämpö, turvallisuus ja perhe, voidaan *kotileipomoa* tässä yhteydessä pitää yleisyytensäkin takia varsin neutraalina ja vakiintuneena ilmaisuna leipomoyritykselle, joka toimii tai on alun perin toiminut yrittäjän oman kodin yhteydessä. Kolmessa leipomonimessä yhdyssanan *leipomo*-peruosaan liittyy tuotetta tai tuotteen laatua ilmaiseva lekseemi: *Haminan Rinkelileipomo*, *Palokan Perinneleipomo* ja *Joensuun Herkkuleipomo*. Näistä kaksi viimeksi mainittua ovat selkeästi positiivisia mielikuvia herättämään pyrkiviä nimiä. Ensin mainitussa yhdyssanan määräiteosa ilmaisee yhden tuotteen, jota kyseinen leipomo valmistaa.

Paikannimen ja tekopaikan ilmaisevissa leipomonimissä on kaiken kaikkiaan vain kahdeksan nimeä, joissa tekopaikkaa ei edusta *leipomo*-sana. Nimiä, joihin liittyy mielikuva itse leipomoyrityksen, sen toiminnan tai toimitilan pienuudesta, ovat *Hartolan Pullapaja*, *Karsturannan Rieskatupa*, *Rauman Pullapaja*, *Sauvon Leivintupa*, *Tampereen Voileipäpuoti*, *Musakan Leivintupa* ja *Vuolijoen Leipäpirtti*. Tapio Näkyvän (Kervinen 1991: 42) mukaan yrityksen nimen yhteys yrityskuvaan on yrityksen toiminnalle aivan olennaista. Edellä mainitut nimet viittaavat selvästi siihen, että näiden yritysten edustamat arvot liittyy perinteisiin ja niiden kunnioittamiseen, kodikkuuteen ja osittain myös maalaisuuteen: *paja* merkitsee yhdyssanojen jälkiosana työhuonetta tai käsityö- tai pienteollisuusverstasta, *pirtti* ja *tupa* vanhantyyppisessä maalaistalossa talonväen yhteistä oleskelu- ja työhuonetta (PS). Toiminnan massiivisuuteen ja teolliseen tehokkuuteen taas viittaa *tehdas* nimessä *Närpiön Leipätehdas*. On sivuseikka, ovatko leipomoiden toimitilat todellisuudessa tehtaita, pirttejä, pajoja vai tupia, koska kyse on ennen kaikkea mielikuvien luomisesta ja sitä kautta yrityksen tuotteiden myynnin edistämisestä.

3.1.2. Paikannimi ja tuote

Tutkimusaineistosta 53 leipomonimeä koostuu paikannimestä ja jostakin leipomotuotetta tarkoittavasta appellatiivista. Yleisin tällainen tuote aineistossa on *leipä*. 53 prosenttia tämän ryhmän leipomonimistä on tyyppiä *Porin Leipä*. *Leipä* esiintyy usein myös tuotetta ilmaisevan yhdyssanan perusosana määriteosan tarkentaessa *leivän* ominaisuutta. *Myllytien Kotileipä* ja *Pyhtään Kotileipä* ovat nimiä, joissa korostuu tuotteen kotitekoisuus tai kotona ainakin tehdyn kaltaisuus. Positiivisen mielikuvan luonti perustuu näissä nimissä jokaiselle ihmiselle tärkeäksi oletetun kodin merkityksen korostamiseen. Myös *pulla* on tuote, joka esiintyy leipomonimessä usein paikannimen kanssa yhdessä. *Laihian Kotipullan* ja *Putaan Pullan* synnyttämä mielikuva liittyyneen myöskin arkiseen kotoisuuteen ja suomalaisille tuttuun pullan tuoksuun. Hieman juhlavampia tai ainakin jollakin tavalla arjesta poikkeavia konnotaatioita synnyttää *Nurmon Pitopulla*.

Tuotteen laadukkuutta korostavat *Loimaan Laatu-leipä* ja *Lieksan Laatuherkut*. Jälkimmäisessä laadukkuutta painotetaan yhdyssanan molemmissa osissa, koska ollakseen *herkkua*, tuotteen on oltava ainakin maultaan äärimmäisen laadukas. Lähinnä neutraaleja mielikuvia leipomotuotteiden ominaisuuksista herättävät nimet *Suonenjoen Leipomotuote* ja *Kauhavan Pullatuote*. PS määrittelee tuotteen yksinkertaisesti tuotannon tulokseksi, joten kovin ilmaisuvoimaisista nimistä ei ole kyse.

Maalahden Limppu on mielenkiintoinen yritysnimi siinä mielessä, että se on samalla myös kaupallinen tuotenimi. Tuotetta käytetään koko yritysmaailman rakentamiseen yritysmainonnan tukiessa samalla tuotteen myyntiä. Tapaus osoittaa, että yritysnimillä voi olla hyvin läheinen suhde tuotenimiin. Tuotenimellä tarkoitetaan nimistönselvityksessä nimeä, jonka tarkoite on yrityksen kaupalliseen käyttöön valmistaman tuotteen idea. Tavaramerkki taas on rekisteröity merkki, johon voi kuulua sekä tekstiä että kuvia tai

kuvioita. Tuotenimi on tavaramerkin se osa, joka voidaan ääntää. Tällainen yritysnimen toimiminen samalla sellaisenaan tuotenimenä on varsin harvinaista. Jos yritys tämän valinnan kuitenkin tekee, on yritysnimen tärkeimpänä funktiona myönteisten mielikuvien herättäminen, koska yritysnimi toimii tällöin myös tuotteensa laatutakuuna. (Sjöblom 2000b: 150—152.) *Maalahden Limppu*-leipomoyrityksen kohdalla nimervalinta lienee hyvinkin perusteltu, koska yritys ei valmista mitään muuta tuotetta kuin *Maalahden Limppu* –nimistä leipää, joka tunnetaan laajalti ympäri Suomen.

3.1.3. Paikannimi ja tekijä

Edellisiä harvalukuisemman ryhmän muodostavat leipomonimet, joissa paikannimen lisäksi esiintyy jokin tekijää tarkoittava ilmaus. Tekijää tarkoittava sana voi nimessä olla yksikössä tai monikossa (*Savonlinnan Leipurit*, *Kajaanin Kukkoleipuri*). Ryhmän 13 leipomonimestä viidessä tekijää ilmaistaan sanalla *leipuri*. Tekijän tai hänen työnsä jäljen korkeatasoisuutta voidaan lisäksi korostaa määriteosalla kuten nimissä *Kauhajoen Laatuleipurit* ja *Jyskän Hovileipurit*.

PS:n mukaan sekä *pakari* että *paakari* voivat molemmat tarkoittaa paitsi leipuria myös leipomoa. Selvyyden vuoksi käsittelen molemmat ilmaisut tekijää eli leipuria tarkoittavina sanoina, vaikka asiayhteydessään eli leipomonimissä yhtä luonteva olisi myös tulkinta yrityksen toimitilaa merkitseväksi nimenosaksi. Ratkaisuni perustuu osittain myös siihen, että ruotsinkielisissä nimissä *bagare* tarkoittaa vain leipuria. *Kimito Bagare*, *Lapin Pakari* ja *Lievestuoreen Paakari* ovat siis semanttisesti samanlaisia nimiä. Tosin aineistossa on myös tapauksia, joissa *pakari/paakari* on selvästi tulkittavissa ainoastaan tekopaikkaa eli leipomoa tarkoittavaksi sanaksi. Näin on esimerkiksi nimissä *Ojalan Pakari*, *Maijan Pakari* ja *Ismon Pakari*, joissa

henkilön nimi ilmaisee omistajaa, jolloin on luontevaa ajatella omistamisen kohteen olevan tekopaikka eli leipomoyritys eikä tekijä eli leipuri. Mielikuvien kannalta ei yhdentekevää, onko nimeen valittu *leipuri* vai *pakari/paakari*. Jälkimmäiset ovat selvästi vanhanaikaisempia ilmaisuja, ja ne luovatkin vahvemman perinteisiin ja vanhoihin hyviin aikoihin suuntautuvan mielikuvan leipomon toiminnasta.

Lämpöön, välittämiseen, ja myös kristillisyyteen viittaa nimi *Mäntsälän Lähimmäinen*. Toisaalta nimen taustalla voi olla yksinkertaisesti ajatus leipomoliikkeen sijainnin läheisyydestä asiakkaisiinsa nähden. Tämä leipomonimi toiminee hyvänä esimerkkinä siitä, että semanttinen monitulkintaisuus ja omaperäisyys voi edesauttaa nimen houkuttelevuutta.

3.1.4. Toiminimessä muunneltu paikannimi

Sananmuodostus on uusien lekseemien luomista, ei lekseemin taivuttamista. Sanoja voi tulla kieleen neljällä tavalla: Uusi sana voidaan muodostaa jo olemassa olevista sanoista esimerkiksi yhdistämällä tai johtamalla. Sanoja voidaan lainata kielestä toiseen. Merkitykseltään uusia sanoja katsotaan syntyvän myös merkityksen laajentumien kautta. Lisäksi on mahdollista, tosin harvinaista, että kieleen syntyy aivan uusi perussana. (Karlsson 2003: 196).

Myös nimistönmuodostuksessa käytetään edellä mainittuja keinoja. Paikannimestä on mahdollista muodostaa johdos, jota käytetään leipomoyrityksen toiminimenä. Esimerkiksi *Joutsenolainen* ja *Töysäläinen* ovat leipomonimiä, jotka on muodostettu *-lainen/läinen*-johtimen avulla. Kielessä tällaisia paikannimien tai muiden paikkaa tarkoittavien substantiivien johdoksia voidaan käyttää sekä substantiiveina että adjektiiveina (Hakulinen 1979: 161). Propriksen ja appellatiivisen käytön semanttinen ero näkyy tässä

erityisen hyvin: propri yksilöi ja appellatiivi luokittelee (Sjöblom 2004: 83). Leipomoniminä *Joutsenolainen* ja *Töysäläinen* ovat täysin opaakkeja. Yhtä hyvin ne voisivat olla kuljetusliikkeen tai rakennusliikkeen nimiä. Niinpä näiden nimien merkityssisältö rakentuu ainoastaan tarkoitteen herättämien assosiaatioiden varaan (Sjöblom 2004: 86). Leipomoniminä ne assosioituvat paikallisuuteen ja tuttuuteen. Selvästi transparentimpi nimi on *Karjalainen Kukkoleipomo*, joka kertoo paitsi valmistettavan tuotteen myös alueen, johon tuote liittyy. Toisaalta nimen oikea tulkinta edellyttää kielenulkoista tietämystä siitä, että kukot (esimerkiksi kalakukot ja lanttukukot) ovat karjalaista perinneruokaa, jolla ei ole mitään tekemistä kukko-eläinten kanssa. Nimi korostaa tuotteiden aitoutta eli sitä, että kyse on nimenomaan alkuperäisistä karjalassa valmistettavista leivonnaisista.

Paikannimeen on normitetun kielen oikeinkirjoitussääntöjä rikkoen myös yhdistetty esimerkiksi leipomotoiminnan tuotteisiin tai tekijään viittaavia lekseemejä. *Tuulosrievä*, *Ålandsbagarn*, *Vöyrinpoika* ja *Pielispakari* ovat esimerkkejä tällaisista yhdyssanamuotoisista nimistä. Paikannimeä voidaan myös lyhentää sen liittyessä toiminimeen. *Järvileipä* (*Lappajärvi*), *Järvipaakarit* (*Alajärvi*), *Leipomo Keri-Hyvä* (*Kerimäki*), *Putaan Leipomo* (*Pihtipudas*) ja *Kiurun Leipomo* (*Kiuruvesi*) ovat esimerkkejä toiminimistä, joissa paikannimeä on muunneltu jättämällä siitä osa pois. Kahdessa nimessä paikannimen lyhentämisellä on saatu aikaan assosiaatio, joka, toisin kuin edellisissä, ei välttämättä liity ollenkaan paikannimeen: *Ämmän-Leipä* (*Ämmänsaari*) voi viitata myös tekijään. *Kuninkaan leipä* (alun perin *Kuninkaanmäessä* *Kuninkaantien* varressa, nykyisin *Hakunilassa*) taas luo mielikuvan korkeatasoisista tuotteista, jotka kelpaisivat kuninkaallekin. Erikoisen ja leipomonimille epätyypillisesti vierasperäistä ainesta sisältävä nimi on *LapCat*. Paikannimeä on lyhennetty, ja siihen on yhdistetty englannin sana *cat*,

joka tarkoittaa kissaa, mutta voi tässä yhteydessä viitata myös sanaan catering, ruokapalvelut.

Yleensä yritykset ottavat käyttöön erikoisia nimivariaatioita silloin, kun samantapaisia saman alan yrityksiä on lähiympäristössä paljon. Jos saman alan yrityksiä taas on alueella vähän, tavanomaiset nimenmuodostuskeinot riittävät. (Sjöblom 2000b: 143.) Muunnellun paikannimen sisältävät leipomonimet ovat kuitenkin osoitus siitä, että leipomoyritys voi hyvinkin käyttää erikoista nimeä, vaikka siihen ei erityistä tarvetta edellä esitetyistä syistä olisikaan.

3.1.5. Muut paikannimen sisältävät toiminimet

Tutkimusaineistossa on neljä leipomonimeä, jotka selkeästi sijoittavat leipomon tiettyyn paikkaan, mutta jotka muuten eivät semanttisesti sovi mihinkään edellä esitetyistä ryhmistä. *Naantalin Aurinkoinen* ja *Kokkolan Herkkusuu* ovat nimiä, jotka välittömästi synnyttävät vahvasti myönteisiä konnotaatioita: auringon lämpö ja valo, suussa sulavat herkut. Sananparsi *loistaa kuin Naantalin aurinko*, jolla tarkoitetaan onnellista, iloista ja hymyilevää ihmistä, lienee ollut ensin mainitun leipomonimen motiivina. *Herkkusuulla* tarkoitetaan herkuttelijaa tai herkuista pitävää henkilöä (PS). Kummastakaan leipomonimestä ei ole tarkennettavissa se, kehen tai mihin myönteisesti värityneillä lekseemeillä viitataan: itse leipomoyritykseen, sen työntekijöihin vai yrityksen asiakkaisiin. Joka tapauksessa nimiä voidaan pitää onnistuneina, koska ne selvästi luovat makuaistiin tai muihin aisteihin vetoavia nautintoihin liittyviä mielikuvia.

Vantaan Veli-Tuote ja *Kotileipomo Liperin Tähkä* ovat semanttisesti läpinäkymättömämpiä nimikokonaisuuksia kuin edelliset. Niistä ei ole tulkittavissa, mihin *Veli-Tuote* ja *Tähkä* –lekseemeillä viitataan. Lisäksi nämä nimet eivät myöskään luo selviä positiivisia mielikuvia

sen enempää yritysten tuotteista, henkilöstöstä kuin asiakkaistakaan. Jonkinlaisia myönteisiä konnotaatioita rakkaasta perheenjäsenestä ja onnistuneen maanviljelyn tuloksista tosin voi olettaa liittyvän *veli-* ja *tähkä-*lekseemeihin, mutta nämäkään tuskin ovat kovin yleisiä ajatuksia asiakaskunnassa.

3.2. Toiminimessä henkilönimi

Henkilön yksilöintiin käytetään henkilönimeä. Vielä 1800-luvun puolivälissä myös yksityisten elinkeinonharjoittajien yrityksiin viitattiin elinkeinonharjoittajan nimellä. Itse yritystä ei ollut tarvetta sen tarkemmin yksilöidä. (Sjöblom 2004: 88.) Edelleen paikan omistajan (tai esimerkiksi kyseisessä paikassa työskentelevän tai työskennelleen) nimen ilmaiseminen yrityksen nimessä on hyvin yleistä (Ainiala 2003: 214). Tätä taustaa vasten ei ole yllätys, että perinteitä vaalivan leipomoalan yritysnimistä tässäkin tutkimusaineistossa suuri osa (56 prosenttia) sisältää henkilönimen.

3.2.1. Henkilönimi ja tekopaikka

Selvästi suurin tutkimusaineistosta erottuva semanttinen ryhmä ovat leipomonimet, joissa henkilönimen kanssa esiintyy tuotteen tekopaikkaa tai yrityksen toiminnan tapahtumapaikkaa ilmaiseva lekseemi. Tällaisia leipomonimiä on aineistossa 280 (44 prosenttia). Kuten paikannimenkin, myös henkilönimen, tässä ryhmässä useimmiten sukunimen, kanssa tavallisimmin esiintyvä paikkaa ilmaiseva lekseemi on *leipomo* tai *kotileipomo*. Ryhmä on varsin homogeeninen, koska peräti 233 leipomonimeä on juuri tätä tyyppiä. Huomattakoon, että tässä yhteydessä en tee semanttista eroa tyyppien

Kleemolan Leipomo ja *Leipomo Henriksson* välillä. Vaikka vain ensin mainitussa toiminimessä selvästi ilmaistaan yrityksen omistajan nimi, on kuitenkin luontevaa mieltää myös jälkimmäisen toiminimen semanttinen sisältö samanlaiseksi: *leipomon* omistaa *Henriksson-*niminen henkilö tai perhe. Nimistä syntyvä semanttinen mielikuva lienee sama siitä syystä, että toiminimessä on henkilönnimi. Toisin on esimerkiksi nimessä *Leipomo Rusinapulla*, jonka kaltaisia nimiä käsittelen luvussa 3.3.1.

Seitsemässä toiminimessä henkilönnimen kanssa esiintyy *konditoria*. Kaikki nämä toiminimet ovat muotoa *Konditoria Mari*. Vaikka muoto **Marin Konditoria* olisikin yhtä lailla mahdollinen, ei tällaisia nimiä tutkimusaineistossa kuitenkaan ole. Mielikuvien suhteen voidaan sanoa, että *konditoriaan* liittyy ehkä vahvemmin konnotaatio myymälä tai kahvila kuin lekseemiin *leipomo*. Tämä ei kuitenkaan selitä **Marin Konditoria* -muotoisten nimien puuttumista.

Annan Marenkileipomo, Koiviston Korpputehdas, Heikki Tyrisevän Viipurinrinkelileipomo, Kakkuleipomo Partanen Hanna, Munkkipaja Happonen Toivo, Laaksosen Lihis- ja munkkileipomo, Kontiomäen Kukkoleipomo ja *Sissyn Leipäpuoti* sisältävät toimi- tai tekopaikan ilmaisevan yhdyssanan, jossa myös määriteosalla tarkennetaan, mitä tuotetta leipomoyritys pääasiassa valmistaa.

Jarin Kondis ja *Petterin Kondis* -nimiin sisältyy sanaleikki: slangisanana kondis merkitsee kuntoa (olla hyvässä kondiksessa) tai vointia (mikä on kondis tänään), mutta leipomonimessä se voidaan tulkita myös ruotsin kielen konditoriaa tarkoittavaksi sanaksi. Erikoinen leipomonimi on *Simon Tori*. PS:n mukaan tori on kauppaukio. Vaikka Kaupunkien toreilla usein myydäänkin myös leipomotuotteita, ei torilla voi kuitenkaan harjoittaa leipomotuotteiden valmistusta tai myyntiäkään kiinteässä toimipisteessä. Kokonaistoria ei myöskään yksityishenkilö voi omistaa eikä tässä ole kyse Simo-nimisestä kaupungista. Sen sijaan mielikuvien tasolla nimi

toimii: tämän leipomoyrityksen tuotevalikoima on yhtä laaja kuin torien.

3.2.2. Henkilönnimi ja tuote

Toisin kuin edellisen ryhmän toiminimissä, tuotteen ilmaisevissa nimissä henkilönnimi on useimmiten etunimi. *Mikon Leipä* ja *Allun Pulla* -tyyppiset nimet ovat yleisempiä kuin tyyppiä *Nousiaisen Leipä* tai *Pihlajan Pulla* olevat toiminimet. Yleisin tuotetta merkitsevä lekseemi on *leipä*. Tosin henkilönnimen kanssa esiintyy usein myös kaksi eri tuotetta tarkoittavaa lekseemiä. Leipomonimet *Tuulan Leipä ja Wiineri*, *Ailan Leipä ja Kala*, *Tertun Kakku ja Pulla*, *Hilun Kahvi ja Pulla*, *Kalliolinnan Kotileipä ja Ruoka* sekä *Suhosen Piirakka & Pakaste* liittävät omistajan nimeen kaksi leipomoalan yleistä tuotetta. Poikkeus on *Ailan Leipä ja Kala*, jonka jälkimmäinen tuotetta merkitsevä lekseemi ei välttämättä assosioidu leipomotuotteisiin.

Etunimen sisältäviä leipomonimiä tarkasteltaessa syntyy vaikutelma siitä, että etunimen käyttö saa aikaan mielikuvan rentoudesta, leppoisuudesta ja välittömyydestä. Tätä vaikutelmaa vahvistaa vielä nimessä esiintyvä tuotteen nimitys, joka on puhekielinen tai arkityylinen. Esimerkiksi *Aunin Nisu*, *Toinin Kotipulla* ja *Allun Pulla* ovat tyyliältään selvästi tuttavallisempia kuin *Kuisman Kotituote*, *Jokiniemen Leipä* ja *Kotituote Sainio*.

Verrattuna paikannimen ja tuotteen nimityksen sisältämiin leipomonimiin nyt käsiteltävässä ryhmässä erilaisia tuotteiden nimityksiä on enemmän. Muun muassa *palvelu* tuotteen nimityksenä esiintyy kahdessa nimessä: *Pullapalvelu Iiskola Pirkko* ja *Leipomopalvelu Manninen*. Kovin iskeviä tai ilmaisuvoimaisia nimiä nämä eivät ole, mutta toisaalta jälkimmäinen onnistuu antamaan yrityksestä melko monipuolisen kuvan viittaamalla siihen, että kaikenlaiset leipomoalan palvelut kuuluvat sen toimenkuvaan.

Erityisen positiivisen mielikuvan luonnissa onnistuu hyvin *Pekan Parhaat*, josta syntyy miellyttävä vaikutelma siitä, että omistaja on tehnyt parhaansa ja tarjoaa asiakkailleen ainoastaan parhaita tuotteitaan. Toisin kuin voisi odottaa, luonnonmukaisista raaka-aineista valmistetut tuotteet mainitaan tässäkin ryhmässä harvoin. Vain yhdessä nimessä (*Puhakan Luomuleivät*) on haluttu tuoda esiin tätä asiaa. Samoin vieraskielinen tuotteen nimitys esiintyy vain kerran nimessä *Kari's Cake*. Alkusointuisuuden kautta enemmän iskevyyttä olisi saatu aikaan suomenkielisellä vastineella **Karin Kakku*, jolloin tosin ilmauksen monimerkityksisyys olisi voinut toimia joko puolesta tai vastaan viittaamalla vankilatuomio-merkitykseen. Paikannimien yhteydessä esiintymättömiä tuotteen nimityksiä esiintyy nimissä *Sokerikukka Vartiainen* ja *Sokerikoriste Käyhty A*. Nimet ovat hyvinkin informatiivisia, koska yritykset valmistavat perinteisten leipomotuotteiden sijasta sokerikoristeita esimerkiksi täytekakkuihin.

3.2.3. Henkilönnimi ja tekijä

Henkilönnimestä ja tekijää tarkoittavasta lekseemistä koostuvia leipomonimiä on tutkimusaineistossa vain kuusi kappaletta. Odotuksenmukaisesti nämä ovat kaikki sanajärjestykseltään päinvastaisia kuin vastaavat paikannimen sisältävät nimet (esimerkiksi *Kauhajoen Laatuleipurit*). *Kotileipuri Laakkonen Marita*, *Kotileipuri Nykänen*, *Kotileipurit Niiranen K & E* ja *Sokerileipuri Alenius* ovat mielikuvien herättäjinä varsin neutraaleja. Mahtipontisuuden avulla selvästi positiivisen mielikuvan sen sijaan luovat nimet *Kakkukeisari Leinson* ja *Kukkomestari T. Kukkonen*.

3.2.4. Henkilönnimi yksinään

Toiminimilain neljännessä pykälässä sanotaan, että elinkeinonharjoittaja saa käyttää sukunimeään toiminimenä, jos sen käyttämisestä ei aiheudu sekaannusta toisen suojatun toiminimen tai tavaramerkin kanssa. Sukunimen käyttö toiminimenä on melko yleistä pienehköä elinkeinotoimintaa harjoittavilla yrittäjillä (Castren 1984: 56), mikä onkin perusteltua, jos yrityksen toiminta on paikallista ja yrittäjälle tuttuun asiakaskuntaan perustuvaa. Käytännössä saattaa kuitenkin syntyä epäselvyyttä siitä, voiko pelkkää omistajan nimeä pitää varsinaisena yritysnimenä (Sjöblom 2000b: 148). Jos leipomon nimi on *Mika Luhtala*, ei ole itsestään selvää, tarkoitetaanko henkilöä vai leipomoa, kun mennään käymään *Mikalla* tai *Luhtalalla*. Toisaalta samanlainen tarkoitteiden sekaantumisen mahdollisuus on kaikissa henkilönnimen sisältävissä yritysnimissä, koska puheessa nimi usein lyhennetään pelkäksi henkilönnimeksi. Tuntuu uskottavalta ja luontevalta, että esimerkiksi pyydetessä jotakuta hakemaan kahvileipiä *Eloselta*, tarkoitetaan lähistöllä sijaitsevaa ja puhujille tuttua *Elosen konditoriaa*.

Pelkän henkilönnimen muodostamia yritysnimiä voidaan kuitenkin pitää samanarvoisina niminä kuin muunkin rakenteisia yritysnimiä paitsi lain perusteella myös siksi, että tällainen yritysnimi yleensä säilyy, vaikka yrityksessä tapahtuisi sukupolvenvaihdos (Sjöblom 2000b: 148). Tältä kannalta katsottuna henkilön ja yrityksen nimet ovat selvästi toisistaan erottuvia. On myös huomattavaa, että virallisissa yhteyksissä yritysnimessä usein käytetään selventävää nimenosaa kuten lyhennettä *tmi* (toiminimi). Tämän tutkimuksen Yritystelestä peräisin olevassa aineistossa tätä lyhennettä ei kuitenkaan läheskään aina ollut pelkän henkilönnimen sisältävissä leipomonimissä.

Tutkimusaineistossa on leipomonimenä 26 pelkkää henkilönnimeä. Näistä yhdeksän sisältää ainoastaan sukunimen (esimerkiksi *Kulonpää*, *Melonsaari*, *Sarpi*). Lopuissa yritysnimissä omistajan tai

perustajan etunimi ja sukunimi esiintyvät molemmat vaihtoehtoisessa järjestyksessä (esimerkiksi *Haakana Inkeri, Emil Halme* ja *Parikkala Malle*).

Yritysnimen ensisijainen tehtävä on yrityksen ja sen toiminnan identifiointi (Sjöblom 200b: 149). Näin ollen on perusteltua, että pelkästä henkilönnimestä muodostuvaa yritysnimeä ei pidetä kovin hyvänä tai suositeltavana nimenä. Korkeintaan perinteikkään yrityksen, jossa tietyllä henkilöllä on pääoma-arvoa ja jonka tuotteesta tämä henkilö nimellään vastaa, kannattaa valita nimekseen pelkkä henkilönnimi (Kervinen: 1991). Ongelman voi aiheuttaa myös henkilönnimien samankaltaisuus. Tutkimusaineistossa esiintyy kaksi leipomonimeä, joissa toiminimilain (1979: 2 §) vaatima erottuminen aiemmin rekisteröidyistä nimistä on kiinni hyvin pienestä yksityiskohdasta: Helsingissä leipomotoimintaa harjoittaa *Alen* ja Karkkilassa *Alén*.

3.2.5. Toiminimessä muunneltu henkilönnimi

Samoin kuin paikannimestä myös henkilönnimestä voidaan lyhentämällä, yhdistämällä tai muuten muuntamalla muodostaa toiminimi. Tosin tällainen henkilönnimen muokkaaminen on suhteellisesti harvinaisempaa kuin paikannimen vastaava käyttö. Tutkimusaineistossa on neljä tähän ryhmään kuuluvaa nimeä.

Yhdistämällä ja henkilönnimeä lyhentämättä on muodostettu leipomonimet *Nurmileipä* (perustaja Tyyne Nurmi) ja *Johanneksenpojat*, joka on yllättäen varsin informatiivinen, vaikkakaan ei yksiselitteisesti läpinäkyvä. Leipomon on nimittäin perustanut Johannes Korhonen, jonka jälkeläiset nyt kolmannessa polvessa omistavat yrityksen. Kekseliäästi henkilönnimeä on käytetty myös leipomonimissä *Nisutiina* (omistaja Kristiina Pohja) ja *Aholeipä*

(omistajana Aholan perhe). Molemmissa henkilönnimi on lyhennetty ja yhdistetty sitten tuotetta tarkoittavaan lekseemiin.

Lisäksi tutkimusaineistossa on kaksi henkilönnimen sisältävää leipomonimeä, joissa henkilönnimi kuuluu sanaliittoon, jonka toinen osa ei kuitenkaan ilmaise tekopaikkaa, tuotetta tai tekijää. *Meijän Maija* sisältää murteellisen muodon persoonapronominista. Toiminimi luo erityisen tuttavallisen ja konstailemattoman mielikuvan yrityksestä. *Joka-apu Heiskanen* taas on tulkittavissa humoristiseksi nimeksi: yrittäjä tarjoaa avun ongelmaan kuin ongelmaan. Tunnetuksi tekemistä ja markkinointia vaikeuttanee näissä yrityksissä toiminimien opaakkius toimialan suhteen.

3.3. Toiminimessä ei paikannimeä eikä henkilönnimeä

Vaikka suurin osa leipomonimistä sisältää joko paikan- tai henkilönnimen, löytyy tutkimusaineistosta 114 toiminimeä, joissa näitä kumpaakaan ei mainita. Näissä nimissä voidaan kuitenkin ilmaista tuote tai tekijä yhtä lailla kuin sellaisissakin leipomonimissä, joissa lisäksi mainitaan paikan- tai henkilönnimi. Usein tällaiset leipomonimet ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, joista kuitenkin on nähtävissä tai tulkittavissa yrityksen toimiala. Kaikki nämä ovat piirteitä, joita yleensä pidetään hyvän yritysnimen ominaisuuksina (Kervinen 1991: 40).

Monet maantieteelliseen paikkaan tai tiettyyn henkilöön tai perheeseen kiinnittymättömät leipomonimet ovat mielikuvien herättäjinä neutraaleja. *Viisleipä, Donitsitalo, Pitkäleipä, Leipomo Nisupulla, Piirakkapaja, Leipätupa, Leipomo Leipäsatama, Tasangon Keksi* ja *Myllyn Leipä* nimeävät kaikki yhden tuotteen. *Piirakkapaja* ja *Leipätupa* lisäksi paikan, jossa yritystoiminnan voi ajatella tapahtuvan, mutta varsinaisia positiivisia mielikuvia nämä nimet eivät

herätä. Tekijän ilmaisevat *Jauhopoijat*, *Leipäveljet*, *Pulla-Tytöt*, *Pulla-Pojat*, *Konditoria 3 Pakaria* ja *Peimari Paakarit*, mutta vahvoja mielikuvia nämäkään nimet tuskin luovat.

On kuitenkin mahdollista, että edellisten nimien kaltaiset tuotteen tai tekijän ilmaisevat toiminimet perustuvat selkeästi myönteisen mielikuvan luomiseen. *Mesileipä*, *Kotileipomo Uunituore* ja *Leipomo Lämpimäiset* vetoavat kotoisuuden tunteeseen ja aisteihin: tuote on makeaa kuin mesi tai se houkuttelee höyryävällä lämmöllään, tuoksullaan ja tuoreudellaan. *Suloiset Gluteenittomat* ilmaisee suorasukaisesti adjektiiveilla, minkälaisia tuotteita se tarjoaa. *Toivetuote* ei luokittele tuotetta appellatiivilla vaan antaa ymmärtää, että se yksinkertaisesti valmistaa asiakkaan toiveet täyttäviä tuotteita. Korkeatasoisista tekijöistä haluavat viestiä *Laatupakari* ja *Herkkupakarit*. Mielenkiintoinen leipomonimi on periaatteessa monitulkintainen *Kotileipomo Herkkutyöt*, joka viitanee siihen, että leipomon tytöt valmistavat herkullisia tuotteita. Ilmauksen semantiikka voitaisiin ymmärtää myös siten, että tytöt itse ovat jollakin tavalla herkullisia tai että he syövät mielellään herkuja.

Kahdessa edeltävässä tekstikappaleessa on mainittu joitakin leipomonimiä, joissa esiintyy sana *pojat* tai *tytöt*. Nämä ovat esimerkkejä tapauksista, joissa näitä (ja lähes kaikkia muitakin) sanoja voidaan käyttää prototyypillisesti ja ei-prototyypillisesti (Sjöblom 2004: 83). Ensin mainitussa tapauksessa esimerkiksi sanalla *poika* viitataan olioon, joka on ainakin ihminen, nuori ja miespuolinen. Ei-prototyypillisesti käytettynä samalla sanalla voidaan niin haluttaessa viitata vaikka eläimeen, aikuiseen mieheen tai jopa palkintopokaaliin. Kielenpuhujilla on tieto tästä mahdollisuudesta, joten kukaan tuskin olettaa, että *Leipäveljien* työntekijät ovat kaikki veljeksiä tai että *Pulla-Pojissa* työskentelee vain tyttöjä.

Koko tutkimusaineistossa on vastoin odotuksia hyvin vähän murretta, puhekielisyyttä tai muuten paikallista sanastoa hyödyntäviä nimiä. Mielestäni murre sanojen käyttö olisi ollut odotettavaa, koska

kyse on vahvasti paikallisista suhteellisen pienellä alueella vaikuttavista perinteisen elintarviketuotannon yrityksistä. Murre sanoja sisältäviä leipomonimiä löytyi kuitenkin vain viisi kappaletta, joista yksi on jo aiemmin käsitelty *Meijän Maija*. Tässä yhteydessä en laske murre sanaksi slangisanaa *kondis*, jota myös on jo käsitelty aiemmin tässä työssä.

Tutkimusaineiston 641 toiminimestä vain kuudessa on englantia tai muuta vierasta kieltä¹. Näistä kahta (*Kari's Cake* ja paikannimilyhennelmän sisältävä *LapCat*) on jo aiemmin käsitelty. Muut kolme ovat *Leipomo City-Bake*, *Leipomo-Kahvila Le pont De Paris* ja *Al-Sindibad Leipomo*. Rekulan (1989: 102) tutkimusten mukaan yleisin yrittäjien mainitsema syy englannin käyttöön yritysnimissä on tuotteiden ulkomaanviennin helpottaminen. Koska leipomot ovat pääasiassa pieniä ja markkina-alueeltaan paikallisia ulkomaan vientiä harjoittamattomia yrityksiä, ei englannin puuttuminen toiminimistä ole yllättävää. Myös leipomoalan perinteisyys vaikuttanee vieraskielisen aineksen vähyyteen. Sen sijaan esimerkiksi ravintola-alalla kansainvälistä trendikkyyttä ja ajan hermolla pysymistä tavoitellaan myös nimien kautta. Lainasanat koetaan usein muodikkaiksi varsinkin, jos ne ovat peräisin arvostetusta kulttuurista (Huhtala 1989: 127). Vertailun vuoksi mainittakoon, että Karvosen (1992) tutkielmassa Tampereen anniskeluravintoloiden nimistä vieraskielisten nimien osuus on 27 prosenttia. Myös Perälän (2002) pirkanmaalaisia kampaamoiden nimiä käsittelevässä tutkielmassa vieraskielisiä lainasanoja esiintyy peräti 47 prosentissa toiminimistä.

Euro-liite koetaan yrityksen nimessä yleensä selvästi haitalliseksi (Kervinen 1991: 42). Kotkassa sijaitseva *Europaistamo* onkin leipomonimenä tyyliltään harvinainen. Koska on oletettavaa, ettei nimellä pyritä viittaamaan eurojen paistamiseen, on nimestä syntyvä mielikuva jokseenkin hämmentävä. Todennäköisesti kyse ei ole

¹ Ruotsinkielisiä toiminimiä (esimerkiksi *Konditori Prinsess* tai *Sundby Hembageri*) en luonnollisesti laske vieraskielisiksi nimiksi.

myöskään ulkomaan vientiä harjoittavasta yrityksestä, joten kansainvälisyyden tavoittelu toiminimessä jäänee merkityksettömäksi. Leipomonimenä ristiriitaisia konnotaatioita herättää myös *Liha-aitta*. Se, ettei nimestä ole suoraan pääteltävissä yrityksen toimiala, ei ole kaiken kaikkiaan yritysmaailmassa harvinaista, mutta aivan toiseen elintarviketuotannon haaraan viittaava lekseemi leipomonimessä ei tunnu perustellulta.

Tässä pääluvussa esitellyn luokittelun mukaan yleisimmän leipomonimityypin muodostavat sellaiset nimet, joissa ilmaistaan henkilönnimi sekä tekopaikkaan viittaava sana (esimerkiksi *Konditoria Mari*, *Kotileipomo Hartikainen* ja *Salmelan Leipomo*). Tutkimusaineiston perusteella on myös havaittavissa, että henkilönnimen esiintyminen ylipäänsä leipomon toiminimessä on hyvin tavallista. Leipomonimet ilmaisevat siis todennäköisemmin omistajuutta kuin maantieteellistä sijaintia. Huolimatta siitä, onko leipomonimessä paikan- vai henkilönnimi, on myös todennäköisempää se, että siinä on jokin leipomon toimitilaa eli tuotannon tapahtumapaikkaa ilmaiseva sana kuin se, että siinä nimetään jokin leipomon valmistama tuote tai sen tekijä. Niissä leipomonimissä, joissa ei ole paikan- tai henkilönnimeä ollenkaan, tekopaikkaa koskeva tieto ei välttämättä ole täysin todellisuutta vastaava, koska tässä tutkimuksessa *pakari* tai *paakari* (esimerkiksi *Panimon Paakari*) on aina tulkittu tekijää tarkoittavaksi sanaksi, paitsi jos nimestä on selvästi pääteltävissä, että kyse on tekopaikasta (*Iivon Pakari*). Leipomonimiä voidaan siis pitää varsin informatiivisina ja konstailemattomina, koska yleensä nimenkäyttäjät pystyy jo pelkästä leipomon toiminimestä käsittämään, minkä alan yrityksestä on kyse sekä missä se sijaitsee tai kuka yrityksen omistaa.

Taulukossa 1 ne leipomonimet, jotka koostuvat pelkästään henkilönnimestä (luku 3.2.4.), on laskettuna kohtaan muut.

TAULUKKO 1. Leipomonimien semanttinen ryhmittely.

	Leipomoni- messä paikannimi	Leipomoni- messä henkilönnimi	Leipomoni- messä ei kumpaakaan
+ tekopaikka	76	280	–
+ tuote	53	44	39
+ tekijä	13	6	23
johdoksena tai muunneltuna	19	6	–
muut	4	26	52
Yhteensä	165	362	114

4. LEIPOMONIMIEN RAKENNE

Tässä luvussa tutkin leipomonimien rakennetta semanttisin perustein. Sovellan analyysissa alun perin paikannimistön tutkimukseen tarkoitettua syntaktissemanttista mallia, jota Sjöblom (2000a: 379-382) on osaltaan myöhemmin muokannut paremmin toiminimiin sopivaksi.

Paikannimien rakennetta on ollut tapana tutkia pääasiassa muodon perusteella. Esimerkiksi Viljo Nissilän (1962: 57, 75) mukaan itämerensuomalainen paikannimistö voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: yhdistämättömiin nimiin ja yhdysnimiin, jotka puolestaan voidaan luokitella alaryhmiin sen perusteella, mikä sijamuoto tai muu kieliopillinen muoto nimessä esiintyy. Kiviniemi on kehitellyt mallia pidemmälle ottamalla mukaan nimenosa-käsitteen. Paikannimistön perustyyppi on näin ollen rakenteeltaan yhdysnimi, joka koostuu tarkoitteen lajin ilmaisevasta perusosasta ja sen merkitystä rajaavasta määriteosasta. Tällainen perusnimi on esimerkiksi *Saarijärvi*, jonka rakenne vastaa myös suomen kielen yleisintä yhdyssanatyyppeä. (Kiviniemi 1990: 90.) Tämän tutkimuksen aineistossa tätä nimityyppiä vastaisivat yhdyssanan muodostamat toiminimet (esimerkiksi *Leipävasu*, *Lörtsypojat*, *Nisunikkarit*).

Leipomonimiaineiston nimien yleisin rakenne ei kuitenkaan ole edellä mainittu yhdyssanatyyppeä vaan sanaliitto, joka perinteisen lauseenjäsennyksen mukaisesti muodostuisi pääsanasta ja sen määritteestä. Esimerkiksi *Leipomo Leppänen* –nimessä pääsana olisi *Leppänen*, ja sitä määrittäisi appositioattribuutti *Leipomo* (Leino 1989: 112). Pääsana toimisi nimen perusosana eli nimittävänä nimenosana. Tämä jäsentely johtaisi kuitenkin toiminimiin sellaisenaan sovellettuna ongelmiin: *Laaksosen leipomo* –nimessä pääsanaksi olisi

osoitettava *leipomo* ja sen määritteeksi genetiiviattribuutti¹ *Laaksosen*, jolloin nimittävä tehtävä olisikin määriteosalla. Näin ollen en käsittelekään toiminimien rakennetta lauseenjäsennyksen periaatteiden mukaisesti vaan käytän semanttisin perustein määriteltyjä nimenosa-käsitteitä. Tämä on perusteltua siksikin, että otettaessa huomioon toiminimenmuodostuksen motivoituneisuus, on selvää, että nimenosien semantiikka on ensisijaista syntaktiseen rakenteeseen nähden.

Tarkastelen siis leipomonimien rakennetta semanttisin perustein määriteltyjen nimenosien kautta. Käytän Sjöblomin (2000a: 380) asunto-osakeyhtiöiden nimien tutkimusta varten kehittämiä termejä **nimittävä nimenosa** ja lajia ilmaiseva **selventävä nimenosa**. Sjöblom on lisäksi käyttänyt termiä tarkennusosa asunto-osakeyhtiön kotipaikkaa ilmaisevasta paikannimestä. Leipomonimiin tämä käytäntö ei kuitenkaan suoraan sovellu, koska niissä paikannimi on usein selvästi osa nimittävää nimenosaa eikä sitä voida ajatella jätettävän pois kuten asunto-osakeyhtiöiden nimissä (esimerkiksi *Asunto Oy Turun Karpalo* vs. *Joroisten Leipomo*). Toisaalta paikannimi on leipomonimissäkin usein nimenomaan tarkentavana osana, joka ei ole välttämätön nimen käytössä (*Laihian Kotipulla*). Tällöinkin kutsun paikannimeä kuitenkin selventäväksi nimenosaksi, koska tässä tutkimuksessa selventävä nimenosa on periaatteessa aina sellainen, jonka mainitseminen todellisessa kielenkäyttötilanteessa ei ole välttämätöntä kun taas ilman nimittävää nimenosaa leipomonimi ei ole tarpeeksi identifioiva, jotta tarkoite tulisi yksiselitteisesti selväksi. Käsitteitä määriteosa ja perusosa käytän tästä lähtien silloin, kun nimittävä tai selventävä nimenosa koostuu kahdesta osasta, joista toinen on syntaktisesti määriteltävissä perusosaksi ja toinen sen määritteeksi.

¹ Mainittakoon tässä yhteydessä, että Iso suomen kielioppi ei enää käytä ollenkaan nimitystä attribuutti. Sen sijaan puhutaan substantiivin, adjektiivin ja adverbien täydennyksistä tai määritteistä. (ISK 2004: 830.)

Leipomonimet voivat edellä sanotun nimenosamäärittelyn perusteella olla yksi- tai kaksiosaisia eli ne voivat koostua pelkästä nimittävästä nimenosasta tai nimittävästä ja selventävästä nimenosasta. Nimeen kuuluvien sanojen määrä ei luonnollisesti ole välttämättä sama kuin eri nimenosien määrä, koska esimerkiksi nimittävä nimenosa voi muodostua kahdesta sanasta, esimerkiksi nimessä *Meijän Maija*, jossa on yksi kahdesta sanasta muodostuva nimittävä nimenosa. Kutsun NS-ryhmäksi niitä leipomonimiä, jotka koostuvat nimittävästä ja selventävästä nimenosasta tässä järjestyksessä, SN-ryhmäksi selventävästä ja nimittävästä nimenosasta koostuvia nimiä ja N-ryhmäksi niitä nimiä, jotka koostuvat yksi- tai useampiosaisesta nimittävästä nimenosasta. Tutkimusaineiston nimistö jakautuu semanttisin perustein näihin rakenteellisiin ryhmiin seuraavasti:

	Määrä	%
NS	199	31
SN	216	33,7
N	226	35,3
Yhteensä	641	100

Luvussa 4.1. käsittelen nimittävästä ja selventävästä nimenosasta koostuvia leipomonimiä ja luvussa 4.2. pelkästään nimittävästä nimenosasta koostuvia leipomonimiä (N-nimet).

4.1. Nimittävä ja selventävä nimenosa

Kutsun leipomonimen nimittäväksi nimenosaksi sitä nimenosaa, joka muodostuu nimen käytön kannalta kaikkein oleellisimmasta aineksesta. Se on se osa toiminimeä, jota ei voida ajatella jätettävän pois luontevassa kielenkäytössä. Todellisessa kielenkäyttötilanteessa on luontevaa ja ymmärrettävää sanoa ”haen Hakaselta jotakin kahvin

kanssa”, vaikka leipomon koko nimi on *Hakasen Leipomo*. Samoin varmasti toimitaan myös esimerkiksi nimien *Hakkaraisen Leipämyymälä* tai *Laitisen Kotileipomo* ollessa kyseessä. Voidaan siis perustellusti käsittää *Hakanen*, *Hakkarainen* ja *Laitinen* leipomoiden varsinaiseksi yksilöiväksi nimeksi eli nimittäväksi nimenosaksi. *Leipomo*, *Leipämyymälä* ja *Kotileipomo* puolestaan ovat näissä toiminimissä selventäviä nimenosia, koska ne ilmaisevat tarkoitteen lajia.

Nimittävän ja selventävän nimenosan järjestys leipomonimessä voi olla edellä mainittuun verrattuna päinvastainenkin. Selventävä nimenosa sijaitsee nimittävän nimenosan edellä esimerkiksi leipomonimissä *Haminan Rinkelileipomo*, *Keminmaan Pitopulla* ja *Tilaleipomo Lensu*. Todellisessa kielenkäyttötilanteessa on luontevaa jättää paikannimi tai paikan lajia ilmaiseva sana lausumatta. Yhteistä molemmille mainituille nimityypeille on se, että selventävä nimenosa ei ole nimenkäyttötilanteessa yhtä tärkeä kuin nimittävä nimenosa. Nimenkäyttäjät (asiakkaat, kyläläiset, kaupungin asukkaat) tunnistavat yrityksen myös ilman selventävää nimenosaa.

Kutsun leipomonimiä, joissa nimittävä nimenosa esiintyy ennen selventävää nimenosaa, NS-nimiksi. Näitä käsittelen tarkemmin alaluvussa 4.1.1.. SN-nimiä (selventävä nimenosa ennen nimittävää nimenosaa) tarkastelen alaluvussa 4.1.2..

4.1.1. Aallon Leipomo, Bisketti Konditoria

Aineiston toiminimistä 199 on rakenteeltaan sellaisia, joissa ensin on nimittävä nimenosa ja sen jälkeen selventävä nimenosa. Yleisin tällainen nimi on tyyppiä *Liisan Leipomo*, jossa nimittävänä nimenosana on genetiivissä oleva henkilön etu- tai sukunimi ja selventävänä nimenosana tarkoitteen lajia ilmaiseva yhdistämätön sana. Tämän tyyppinen nimi on selkeä ja informatiivinen.

Selventävänä nimenosana voi olla myös leipomo-sanana synonyymi, *Pirjon Pakari*, tai muu selvästi leipomoalaan viittaava sana, kuten nimessä *Raunon Leipä*.

Rakenteeltaan edellä mainittujen kanssa täysin samanlaisia nimiä ovat *Aunin Nisu*, *Allun Pulla* ja *Petterin Kondis*. Näissä selventävä nimenosa ei ainakaan kahdessa ensin mainitussa nimessä ilmaise kirjaimellisesti tarkoitteen lajia, jos siksi käsitetään vain *leipomo*. Viittaus leipomoalaan sen valmistamien tuotteiden kautta on kuitenkin selvä, joten epäselvyyttä yrityksen toimialasta tuskin syntyy. *Pakariin*, *leipomoon* tai *leipään* verrattuna *nisu*, *pulla* ja *kondis* ovat epävirallisempia, rennompia ja jopa hauskoja. *Petterin Kondis* – nimessä on mukana myös kielellä leikittelyä. *Kondis* voidaan tulkita joko ruotsinkieliseksi konditoriaa tarkoittavaksi sanaksi tai kuntosanan slangimuodoksi, jolloin syntyy humoristinen ja nuorekas mielikuva yrityksen omistajasta.

Selventävä nimenosa voi koostua useammasta kuin yhdestä tarkoitteen lajia tai siihen liittyvää asiaa ilmaisevasta sanasta. *Ailan Leipä ja Kala*, *Hilun Kahvi ja Pulla*, *Kalliolinnan Kotileipä ja Ruoka*, *Suhosen Piirakka & Pakaste*, *Tertun Kakku ja Leipä* sekä *Tuulan Leipä ja Wiineri* koostuvat genetiivissä olevasta nimittävästä nimenosasta ja selventävästä nimenosasta, johon kuuluu kaksi tuotetta tarkoittavaa nominatiivia. Selventävä nimenosa muodostuu siis kahdesta syntaktisesti samanarvoisesta sanasta.

Genetiivimuotoisen nimittävän nimenosan kanssa esiintyy selventävänä nimenosana myös yksikkö- tai monikkomuotoisia yhdyssanoja. Yleisin tällainen yhdyssana on luonnollisesti kotileipomo (*Maijan Kotileipomo*, *Penttilän Kotileipomo*). Spesifimpiä vastaaventyypisiä yhdyssanoja esiintyy nimissä *Annan Marenkileipomo*, *Annen Nisupuoti*, *Halmesmäen Maalaisleipä*, *Hakkaraisen Leipämyymälä*, *Heikki Tyrisevän Viipurinrinkelileipomo*, *Hillevin Herkkukahvila*, *Koiviston Korpputehdas*, *Korpelan Kotileivonnaiset*, *Musakan Leivintupa*, *Pelkosen Puistokahvila*, *Sipen*

Kotileipä ja *Toinin Kotipulla*. Selventävä nimenosa voi tietenkin koostua useammastakin yhdyssanasta tai yhdyssanasta ja yhdistämättömästä sanasta kuten nimissä *Tuulan Kotipulla ja Pitopalvelu* sekä *Åborgin Pullapuoti ja Cafe*. Perustelu näin pitkän nimen käyttönotolle lienee se, että nimessä on haluttu tuoda esiin yrityksen kaksi eri toimintatapaa. Asiakkaita halutaan informoida kahdesta asiasta: yritys valmistaa leipomotuotteita myyntiin ja tarjoaa lisäksi pitopalvelua (*Tuulan Kotipulla ja Pitopalvelu*), tai yritys toimii sekä leipomotuotteiden myyntipisteenä että kahvilana (*Åborgin Pullapuoti ja Cafe*). Informatiivisuuden kannalta nämä nimet ovat perusteltuja, vaikka muuten näin pitkät toiminimet ovat helposti liian raskaita ja käytössä hankalia.

Jos verrataan useasta yhdistämättömästä sanasta ja useista yhdyssanoista koostuvia selventäviä nimenosia, huomataan, että oikeastaan jälkimmäisissä on kyse kahdesta selventävästä nimenosasta. Nimestä *Tuulan Kotipulla ja Pitopalvelu* voitaneen ajatella, että *Tuulan Kotipulla* on se osa yrityksestä, joka valmistaa ja myy leipomotuotteita. *Tuulan Pitopalvelu* taas on yrityksen ”toinen puoli”, joka järjestää tarjoiluja asiakkaiden juhliin. Sen sijaan samalla tavalla ei liene perusteltua ajatella esimerkiksi *Tertun Kakku ja Leipä* -yrityksen kohdalla. Tuntuu itsestään selvältä joka tapauksessa, että leipomoyritys valmistaa sekä suolaisia leipiä että makeita kakkuja. Selventäviä nimenosia on siis vain yksi. Se on kahdesta sanasta koostuva jostakin muusta kuin informatiivisuussyistä. Aiemmin luetelluista useammasta kuin yhdestä yhdistämättömästä sanasta muodostuvista selventävistä nimenosista vain *Ailan Leipä ja Kala* sekä *Kalliolinnan Kotileipä ja Ruoka* voidaan katsoa sellaisiksi, että ne käsittäisivät periaatteessa kaksi eri selventävää nimenosaa samalla tavalla kuin mainitut yhdyssanoista muodostuvat selventävät nimenosat.

Nimittävä nimenosa voi olla myös nominatiivimuotoinen sana. Tosin tällaisia leipomonimiä, joissa nimittävä nominatiivimuotoinen

nimenosa sijaitsee ennen selventävää nimenosaa, on aineistossa vain kymmenen kappaletta: *Al-Sindibad Leipomo*, *Antell Leipomo*, *Antell Nisu-* ja *sokurileipomo*, *Axo Kondis*, *Bisketti Konditoria*, *Galette Konditoria*, *Juvenes Leipomo*, *Nya Wi-Box Bageri* ja *Wi-Box Konditori*. Nimenkäyttäjän näkökulmasta nämä eivät kuulosta ihan yhtä luontevilta kuin vastaavat genetiivialkuiset nimet. Oletettavaa onkin, että todellisissa kielenkäyttötilanteissa selventävä nimenosa jätetään kokonaan lausumatta vieläkin suuremmalla todennäköisyydellä kuin aiemmin käsiteltyjen genetiivialkuisen nimien (esimerkiksi *Laaksosen Leipomo*) yhteydessä. Näin lienee ainakin silloin, kun nimittävä nimenosa on henkilönnimi (*Antell Leipomo*). Luvussa 4.1.2. käsitellään nimiä, joissa nominatiivimuotoinen nimittävä nimenosa sijaitsee selventävän nimenosan jäljessä, mikä on huomattavan yleinen tapaus leipomonimiaineistossa.

Jos leipomonimessä nimittävä nimenosa sijaitsee ennen selventävää nimenosaa, on lähestulkoon varmaa, että nimittävä nimenosa on henkilön etu-, suku- tai lempinimi. 199:stä tähän ryhmään kuuluvasta nimestä vain kuusi ei sisällä nimittävänä nimenosana henkilönnimeä (*Axo Kondis*, *Bisketti Konditoria*, *Galette Konditoria*, *Juvenes Leipomo*, *Nya Wi-Box Bageri* ja *Wi-Box Konditori*).

TAULUKKO 2. NS-ryhmän nimien rakenne.

Nimittävä nimenosa	Selventävä nimenosa	Esimerkki
genetiivimuotoinen henkilönnimi	nominatiivimuotoinen paikka tai tuote:	
	• hdyssanana	<i>Hakkaraisen Leipämyymälä</i>
	• yhdistämättömänä sanana	<i>Liisan Leipomo</i> , <i>Raunon Leipä</i>
	• sanaliittona	<i>Hilun Kahvi ja Pulla</i>
nominatiivimuotoinen sana	nominatiivimuotoinen paikka	<i>Bisketti Konditoria</i> , <i>Antell Leipomo</i>

4.1.2. Kotileipuri Nykänen, Haminan Rinkelileipomo

Toisen rakenteellisen pääryhmän muodostavat leipomonimet, joissa selventävä nimenosa esiintyy ennen nimittävää nimenosaa (SN-ryhmä). Tällaisia nimiä on tutkimusaineistossa 216 kappaletta. Selkein tapaus on tyyppiä *Leipomo Leppänen*. Selventävänä nimenosana on nominatiivimuotoinen substantiivi (yksikkö tai monikko), joka voi olla yhdistämätön sana tai yhdyssana. Nimittävänä nimenosana on usein henkilönnimi. Esimerkkeinä mainittakoon *Konditoria Mari*, *Kotileipomo Ryyänen*, *Kotileipuri Nykänen*, *Leipomo Joni*, *Leipomoliike Partanen Irene*, *Sokerileipuri Alenius* ja *Voileipäpuoti Eveliina*. Sukunimi voi olla myös monikossa, kuten nimessä *Leipomo Hiltuset*, tai nimiä voi olla kaksi, kuten nimissä *Kotileipurit Niiranen K & E* ja *Kotileipomo Marjoinen & Norppa*. Näissäkin tapauksissa nimittäviä nimenosia on kuitenkin vain yksi, koska on oletettavaa, että yrityksen muodostavat nimenomaan molemmat nimeltä mainitut henkilöt yhdessä, ei kumpikin yksinään.

Nominatiivimuotoinen substantiivi selventävänä nimenosana voi saada jälkeensä myös sellaisen nimittävän nimenosan, joka on adjektiivi tai joka koostuu adjektiivista ja appellatiivista. Adjektiivi yksinään nimittävänä nimenosana selventävän nimenosan jäljessä esiintyy tässä ryhmässä ainoastaan nimessä *Kotileipomo Uunituore*. Lisäksi adjektiivi esiintyy nimittävässä nimenosassa yhdessä appellatiivin kanssa nimessä *Kotileipomo Kultainen Tuoksu*. Syntaktisesti kyseessä on adjektiiviattribuutti substantiivin määritteenä. Jos jätetään huomiotta leipomonimen kielenhuollollisesti virheellinen kirjoitusasu ja noudatetaan sen sijaan sääntöä, jonka mukaan taipumattomat adjektiivit kirjoitetaan erilleen pääsanastaan, elleivät ne ole selkeästi omia käsitteitä, kuuluu nimi *Kotileipomo*

Pikku-Nisu nyt käsiteltävään rakenteelliseen ryhmään (Iisa — Oittinen — Piehl 2000: 132).

Mainittakoon tässä yhteydessä aineistossa esiintyvä erikoistapaus, joka on rakenteeltaan ainoa laatuaan: *Karjalainen Kukkoleipomo* nimittäin sisältää nominatiivimuotoisen adjektiivin selventävänä nimenosana ja appellatiivisen yhdyssanan nimittävänä nimenosana. Tämä on aineiston ainoa yksiselitteisesti adjektiivialkuinen nimi. Substantiivisesti käytettyjä adjektiiveja käsitellään jäljempänä luvussa 4.2.

Tämän luvun alussa esiteltiin lyhyesti SN-ryhmän selkein ja hyvin yleinen tapaus: selventävänä nimenosana nominatiivimuotoinen substantiivi, nimittävänä nimenosana henkilönnimi. Samankaltaisen ryhmän muodostavat ne leipomonimet, joissa nimittävänä nimenosana on henkilönnimen sijasta yksi tai useampi appellatiivi. Vaikka henkilönnimi yritysnimessä on hyvin perusteltu ja tarkoituksenmukaisesti identifioiva elementti yritysnimessä, syntyy appellatiiveillakin usein persoonallisia ja hyvin toimivia nimiä. Nimittävä nimenosa voi tällöin olla yhdistämätön sana (*Konditoria Nisu, Kotileipomo Kisälli, Kotileipomo Kupsakka, Kotileipomo Pomada, Leipomo Lämpimäiset, Pullapuoti Tryffeli*), yhdyssana (*Kotileipomo Herkkutyöt, Kyläleipomo Rajaleipurit, Leipomo-Kahvila Metsäpirtti, Leipomo Kotipulla, Leipomo Leipäsatama, Leipomo Nisupulla, Leipomo Rusinapulla*) tai sanaliitto (*Konditoria 3 Pakaria, Kotileipomo ja Pitopalvelu Piirakka & Pulikka*). Vaikka paikannimi ei yksinään voi koskaan olla nimittävä nimenosa, voi se kuulua osana siihen sanaliitossa appellatiivin määritteenä. Näin on nimessä *Kotileipomo Liperin Tähti*. Samaan ryhmään kuuluneen vieraskielisen nimittävän nimenosan sisältävä *Leipomo-Kahvila Le Pont De Paris*.

Toinen yleinen selventävä nimenosa SN-ryhmässä on genetiivimuotoinen paikannimi. Jotta genetiivimuotoisella paikannimellä alkava leipomonimi voi kuulua SN-ryhmään, pitää

nimittävänä nimenosana olla sellainen ilmaus, jota todellisessa kielenkäyttötilanteessa voidaan ajatella käytettävän yksinään viittaamaan kyseiseen leipomoyritykseen. Tästä seuraa, että nimittävän nimenosan tulee olla persoonallisempi, harvinaisempi tai muulla tavalla erottelevampi kuin leipomonimissä kaikkein yleisimmät sanat leipomo, kotileipomo tai leipä. Käytännössä nimittävä nimenosa on tällöin yleensä yhdyssana. Tällaisia nimiä tutkimusaineistossa ovat esimerkiksi *Haminan Rinkelileipomo*, *Hartolan Pullapaja*, *Joensuun Herkkuleipomo*, *Kajaanin Kukkoleipuri*, *Kauhajoen Laatuleipurit*, *Lahden Jauhopeukalot*, *Nurmon Pitopulla*, *Parikkalan Pika-Pulla*, *Porin Laatuleipä*, *Sauvon Leivintupa*, *Suonenjoen Leipomotuote*, *Tampereen Voileipäpuoti*, *Vammalan Rosetti* ja *Varkauden Herkkutiimi*. Kaikissa näissä nimissä paikannimi toimii vain eräänlaisena tarkentavana lisänä varsinaisen nimen edellä. Kuten aiemmin esitin, tässä tutkimuksessa selventävä nimenosa voi olla merkitykseltään joko lajia ilmaiseva tai tarkoitetta tarkentava. Joka tapauksessa se on aina sellainen, ettei sen pois jättäminen nimenkäyttäjien arkipuheessa aiheuta hämmennystä.

Syy siihen, miksi esimerkiksi *Annan Marenkileipomo* kuuluu ryhmään NS, mutta *Haminan Rinkelileipomo* ryhmään SN, on juuri se, että paikannimi ei voi olla nimittävä, koska se ei yksilöi tarkoitetta. Toisaalta taas henkilönnimi on vahvin mahdollinen yksilöivä ilmaus yritysnimessä: se kertoo heti kenen yrityksestä on kyse tai keneen yritys jollakin muulla tavalla liittyy. Käyttämäni ryhmittelytapaa voisi havainnollistaa ja perustella vielä pienellä hypoteettisella käytännön esimerkillä: haminalaiset ostavat särvintä pöytänsä todennäköisesti *Rinkelileipomosta*, mutta *Annan Marenkileipomon* asiakkaat luultavasti käyvät hakemassa *Annalta* jotakin hyvää kahvipöytään. Luvussa 4.2. puolestaan selvitan muun muassa sitä, miksi *Kaukajärven Kotileipomo* tai *Lahden Leipomo* eivät kuulu SN-ryhmään vaan N-ryhmään.

Taulukossa 3 esitetään kootusti pääryhmät, joihin leipomonimet on rakenteensa perusteella lajiteltavissa.

TAULUKKO 3. SN-ryhmän nimien rakenne.

Selventävä nimenosa	Nimittävä nimenosa	Esimerkki
nominatiivi- muotoinen substantiivi	henkilönnimi	<i>Konditoria Mari</i>
	adjektiivi tai adjektiivi + appellatiivi	<i>Kotileipomo Uunituore, Kotileipomo Kultainen Tuoksu</i>
	appellatiivi(t) • yhdistämätön sana • yhdyssana • sanaliitto	<i>Konditoria Nisu, Leipomo Lämpimäiset, Kotileipomo Herkkutyöt, Konditoria 3 Pakaria</i>
nominatiivi- muotoinen adjektiivi	appellatiivi	<i>Karjalainen Kukkoleipomo</i>
genetiivi- muotoinen paikannimi	appellatiivi	<i>Joensuun Herkkuleipomo</i>

4.2. Nimittävä nimenosa

Kuten jo sanottu, perustan rakenteellisenkin analyysini semantiikkaan. Otan siis huomioon sen, mitä asioita leipomonimi ilmaisee. Tämä ratkaisee sen, mikä osa nimestä on nimittävää ja mikä selventävää nimenosaa. Koska tarkastelen leipomonimien rakennetta semanttisena kielellisenä kokonaisuutena, en vain kieliopillisena syntaktisena rakenteena, olen päätenyt tilanteeseen, jossa myös lajia ilmaiseva sana, kuten leipomo, voi olla nimittävänä nimenosana. Havainnollistan asiaa esimerkillä: *Haminan Rinkelileipomo* kuuluu ryhmään SN edellisessä luvussa esiteltyin perustein. Nopeasti katsottuna *Kaukajärven Kotileipomo* näyttää rakenteeltaan ihan

samanlaiselta. Mutta voiko *Kotileipomo* pelkästään olla nimittävä nimenosa? Tässä tutkimuksessa ei voi, koska se ei tarpeeksi yksilöi tarkoitetta eli leipomoyritystä. On hyvin todennäköistä, että pienissäkin kaupungeissa toimii monta *kotileipomoa*. Siksi on hyvin epäuskottavaa, että asiakaskunta kutsuisi *Kaukajärven Kotileipomoa* pelkästään *Kotileipomoksi*. Ilmaus ei olisi tarpeeksi identifioiva, jotta se yksiselitteisesti viittaisi vain yhteen tiettyyn leipomoon. *Kotileipomo* yksinään ei siis voi olla nimittävä nimenosa. Mutta myöskään paikannimi ei ole tarpeeksi identifioiva ollakseen yksinään nimittävä nimenosa. Tässä tutkimuksessa asia on ratkaistu niin, että on muodostettu ryhmä N, jossa leipomonimien nimittävä nimenosa koostuu yhdestä tai useammasta sanasta. Selventävää nimenosa ei näissä nimissä voi määritellä ollenkaan. Esimerkiksi *Kaukajärven Kotileipomossa* ei ole kahta nimittävää nimenosaa vaan yksi kahdesta osasta koostuva nimittävä nimenosa. Toki N-ryhmään kuuluu sellaisiakin nimiä, joissa nimittävä nimenosa on yksiosainen eli leipomonimi koostuu vain yhdestä sanasta. Käytän siis tällaisten yksiosaisienkin nimien yhteydessä termiä (nimittävä) nimenosa silläkin uhalla, että Kiviniemi (1990: 94) toteaa sen olevan kielellisesti huono ratkaisu, koska primaari yksiosainen nimiasu ei ole mikään ”nimen osa”, vaikka kyseessä olisikin samanlainen ilmaus kuin yhdysnimien eri nimenosat. Perustelen omaa ratkaisua sillä, että Kiviniemen tutkimuskohteena ovat paikannimet, joiden yleisin perustyyppi on perus- ja määriteosasta koostuva yhdysnimi (*Saari/järvi*), kun taas oma tutkimuskohteeni sisältää pääasiassa sanaliittoja, joita tarkastelen termien nimittävä ja selventävä nimenosa avulla.

Esittelen seuraavaksi tarkemmin erilaisia N-ryhmän nimityyppisiä. Yhteensä N-ryhmään laskettavia leipomonimiä on 226 kappaletta. Ne voidaan jakaa seuraaviin pääryhmiin sen mukaan, minkälainen nimittävä nimenosa on:

- yhdistämätön sana 21 kpl

- yhdyssana 59 kpl
- sanaliitto 146 kpl

Leipomonimi voi koostua yhdestä yhdistämättömästä sanasta, joka ei ole henkilönnimi. *Matuko*, *Rinabet* ja *Sarpat* ovat täysin läpinäkymättömiä nimiä. Ne eivät anna mitään informaatiota tarkoitteen lajista, eivätkä sanat sellaisinaankaan tarkoita mitään. Kyse voi olla jonkinlaisista lyhenteistä, jotka on muodostettu esimerkiksi henkilönnimen osista, mutta koska tämä tutkimus ei tarkastele leipomoiden nimeämisperusteita nimenantajan näkökulmasta, en selvittele näiden nimien taustoja sen enempää. *Glutenika* ja *Askondi* eivät myöskään tarkoita mitään, mutta niistä on havaittavissa jonkinlainen yhteys leipomoalaan, jos sallitaan miellelyhtymä sanoihin gluteeniton ja konditoria. *Samsara* puolestaan on sanasemanttisesti läpinäkyvä merkityksessä 'sielunvaellus hindulaisuudessa, jälleensyntyminen buddhalaisuudessa' (Mauranen 1989: 150), mutta leipomonimeksi sitä on suoralta kädeltä mahdoton tunnistaa. Vierasperäinen *Vofler* antaa selvän vihjeen yrityksen toimialasta, samoin kuin *Tsupukka*, joka tarkoittaa karjalaista täytettyä ja paistettua piirasta. *Hyväskä* ja *Sapuskanen* ovat johdoksia sanoista *hyvä* ja *sapuska*, jotka voidaan helposti mieltää elintarvikealaan jollakin tavalla liittyviksi nimiksi. *Kursulainen*, *Norilainen* ja *Töysäläinen* sisältävät paikannimen ja nomininjohtimen *-lainen/-läinen*. Tämän tyyppiset johdokset voivat yleensä esiintyä sekä adjektiivina tai substantiivina (Ikola 1992: 83). Voidaan myös puhua adjektiivien substantiivikäytöstä, jolloin adjektiivi esiintyy substantiiville ominaisessa tehtävässä esimerkiksi subjektina tai adverbiaalina: *Töysäläinen myy pitäjän parasta leipää* tai *käy hakemassa Kursulaisesta tuore leipä*. (ISK: 614.) Leipomoniminä nämä johdokset lieneekin luontevinta katsoa substantiivisiksi.

N-ryhmään kuuluu myös yhdyssanamuotoisia nimiä. Semanttisesti leipomoalaan viittaava sana voi olla yhtä hyvin yhdyssanan

määriteosana (esimerkiksi *Donitsitalo, Jauhopoijat, Kakkutukku, Leipäidea, Leipäkolmoset, Leipäkulta, Leipäveljet, Lörtsypoijat, Munkkimiehet, Nisunikkarit, Piirakkapoijat ja Pulla-Tytöt*) kuin perusosanakin (esimerkiksi *Aholeipä, Juhlavehnäset, Järvileipä, Järvipaakarit, Kotinisu, Kulmakonditoria, Linnunleipä, Nelosleipä, Nurmileipä, Päijätpakari, Tuulosrievä, ja Ykkösleipurit*). Myös molemmat yhdyssanan osat voivat olla jollakin tavalla leipomoon, sen tuotteisiin tai tekijöihin viittaavia, jolloin nimi on semanttisesti hyvinkin läpinäkyvä. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Herkkukondis, Herkku-Muro, Herkkupakarit, Kesti-Paakari, Myllynleipä* ja *Wiener-Kahvio*. Toisaalta yhdyssanasta koostuva N-ryhmän leipomonimi voi olla myös kokonaan täysin läpinäkymätön eli sellainen, ettei siitä pysty päättämään yrityksen toimialaa ollenkaan. Esimerkiksi *Johanneksenpoijat, LapCat, Liha-aitta, Toivetuote, Tuulisolmu* ja *Vöyrinpoika* eivät juuri anna vihiä siitä, että kyseessä on leipomo. Jokseenkin hämmentävä nimi on *Europaistamo*, johon sisältyy kyllä leipomo- tai ainakin elintarvikealaan viittaava perusosa, mutta jonka määriteosa herättää konnotaatioita, jotka tuntuvat vievän ajatukset hyvinkin kauaksi suomalaisesta leipomotoiminnasta.

Kolmas N-ryhmään kuuluva nimityyppi on sanaliitto. Ensinnäkin on selvää, että henkilön tai henkilöiden etu- ja sukunimestä muodostuvat leipomonimet kuuluvat tähän ryhmään (esimerkiksi *Antti ja Kirsi Muuri, Kyllinen Timo, Hieto J ja Emil Halme*). Luokittelen nimen *Pekka Heikkinen & kumppanit* myös N-ryhmään, koska *kumppanit* on muillakin kuin leipomoalalla yleinen yritysnimen osa silloin kun yritysnimenä toimii henkilönnimi ja koska se ei ilmaise tarkoitteen lajia sillä tavalla kuin selventävän nimenosan määrittely tässä tutkimuksessa edellyttää. Tätä ryhmää on kuitenkin jo käsitelty semanttisen analyysin yhteydessä luvussa 3.2.4., joten siirryn eteenpäin.

Yli puolet (64,6 prosenttia) kaikista N-ryhmän leipomonimistä on sanaliittoja. Suuri määrä selittyy sillä, että kaikki paikannimestä ja

leipomo- tai *kotileipomo-*sanasta (myös sanasta *leipä*) koostuvat nimet kuuluvat tähän ryhmään. Koska paikannimi tai (*koti*)*leipomo* ei voi olla nimittävä nimenosa, muodostavat nämä yhdessä kaksiosaisen nimittävän nimenosan. Selventävää nimenosaa ei näissä nimissä täten ole. Syntaktisesti nämä nimet koostuvat genetiiviattribuutista määriteosana ja nominatiivimuodosta perusosana. Perusosa voi ilmaista yksikössä tai monikossa tuotteen (esimerkiksi *Luopioisten Kotileipä*, *Porin Leipä* ja *Haagan Leipä*), tekijän (esimerkiksi *Lapin Paakari* ja *Savonlinnan Leipurit*) tai paikan lajin (*Harjavallan Leipomo*, *Ilomantsin Leipomo* ja *Kiteen Kotileipomo*).

Genetiivimuotoinen määriteosa voi olla myös muu paikkaa ilmaiseva sana kuin kaupungin, kunnan tai kylän nimi. Se voi olla appellatiivi, joka jollakin tavalla liittyy leipomon lähiympäristöön tai sijaintiin. Tällaisia nimiä ovat *Kartanon Leipä*, *Lakeuden Leipomo*, *Myllytien Kotileipä*, *Panimon Paakari* (sijaitsee vanhan panimon entisissä tiloissa), *Savo-Karjalan Leipomo*, *Suur-Savon Leipomo*, *Torikadun Leipomo*, *Länsirannikon Leipuri* ja *Kanavan Kotileipomo*.

Vaikka yleisimmät perusosat N-ryhmän sanaliitoissa ovat *leipomo*, *kotileipomo* ja *leipä*, voi perusosa genetiivimuotoisen määriteosan jäljessä olla harvinaisempikin ilmaus. Perusosa voi nimetä yhden tuotteen, jota leipomo valmistaa, kuten nimissä *Auran Pikkuleipä*, *Maalahden Limppu*, *Lapin Rinkeli*, *Ålands Kringlan* ja *Tasangon Keksi*. Tavanomaisen paikannimimääriteosan kanssa voi esiintyä myös muunlainen perusosa: *Hämeen Paakkels*, *Mäntsälän Lähimmäinen* ja *Naantalın Aurinkoinen* ovat esimerkkejä nimistä, joissa perusosa on persoonallinen ja kekseliäs, jolloin koko nimi vaikuttaa omaleimaiselta ja erottuvalta. Näissä nimissä paikannimi ei luonnollisesti genetiivissäkään ilmaise omistajaa. Sen sijaan genetiivimuotoinen henkilönnimimääriteosa on luontevaa tulkita omistamista ilmaisevaksi esimerkiksi nimissä *Kari's Cake*, *Pekan Parhaat* ja *Simon Tori*.

Tässä kohdassa lienee tarpeen esittää lisäperusteluja sille, miksi edellä mainitut nimet kuuluvat N-ryhmään. Ei nimittäin ole täysin poissuljettua, etteikö esimerkiksi nimistä *Mäntsälän Lähimmäinen* ja *Naantalın Aurinkoinen* voisi puhekielessä olla käytössä vain perusosa, mikä puolustaisi sitä, että nämä nimet voisivatkin kuulua ryhmään SN eli selventävä ja nimittävä nimenosa. Samoin nimistä *Pekan Parhaat* ja *Simon Tori* voisi hyvin ajatella käytettävän vain määriteosia, jolloin nimet voisivatkin kuulua ryhmään NS. Ratkaisevaa on kuitenkin se, että aiemmin tässä työssä määriteltyjen nimenosa-käsitteiden mukaisesti selventävä nimenosa ilmaisee paikan lajia tai tarkentaa nimittävää nimenosaa. Paikan lajia voi aiemmin esitetyn mukaisesti selventää paitsi toimipaikkaa eli leipomotilaa myös esimerkiksi henkilönnimen yhteydessä tuotetta (esimerkiksi *Allun Pulla*, *Puhakan Luomuleivät*) tai tekijää (*Kotileipuri Nykänen*) ilmaiseva sana. Oleellista on, että selventävä nimenosa nimenomaan selventää nimittävän nimenosan toimialaa tai lajia jollakin tavalla. Näin ollen edellä mainitut perusosat nimissä *Pekan Parhaat* ja *Simon Tori* eivät millään tavalla selvennä yrityksen toimialaa tai lajia. *Lähimmäinen* ja *Aurinkoinen* puolestaan periaatteessa voisivat olla yksinäänkin nimittäviä nimenosia, jolloin paikannimet olisivat selventäviä nimenosia, koska ne tarkentaisivat nimittävää nimenosaa (ks. s.32 paikannimi tarkentavana osana). *Mäntsälän Lähimmäinen* ja *Naantalın Aurinkoinen* ovat kuitenkin selvästi persoonallisia ja harkittuja nimikokonaisuuksia, joita tuskin on tarkoitettu lyhennettäväksi. Tätä puoltaa sekin, että appellatiiveina näillä perusosilla on myös merkitys, joka ei mitenkään liity leipomoalaan.

Selkeitä N-ryhmään kuuluvia nimiä ovat lisäksi sellaiset sanaliitot, joissa genetiivimuotoinen määriteosa on muu kuin paikan- tai henkilönnimi. Leipomonimet *Kuninkaan Leipä*, *Runsauden Sarvi*, *Meijän Maija* ja *Ämmän Leipä* koostuvat selvästi vain yhdestä nimenosasta, joka on kaksiosainen nimittävä nimenosa. Ei voida perustellusti osoittaa, että jompikumpi sanaliiton osista olisi

tarkoitteen lajia selventävä tai tarkentava. Syntaktisesti voidaan katsoa nimien muodostuvan määrite- ja perusosista kuten edelläkin, mutta koska näissä nimissä ei esiinny määriteosana henkilön- tai paikannimeä, ei epävarmuutta selventävän nimenosan olemassaolosta synny senkään vertaa kuin aiemmin mainittujen nimien (*Mäntsälän Lähimmäinen* ja *Naantalin Aurinkoinen*) yhteydessä.

N-ryhmään kuuluu lisäksi vielä yksi nimityyppi: määriteosaltaan nominatiivimuotoiset sanaliitot. Tällaisia nimiä on tutkimusaineistossa 11 kappaletta. Mainittakoon tosin, että aineiston nimiasuissa esiintyy jonkin verran yhdyssanavirheitä (esimerkiksi *Piiras Kartano*), jotka jätän tarkoituksella huomioimatta eli käsittelen nimiä rakenteeltaan sellaisina kuin nimenantajat ovat ne julkaisseet.

Nominatiivimuotoinen määriteosa on perinteisen lauseenjäsennyksen mukaan selvä appositioattribuutti nimissä *Kortenimentila Närvänen Helena*, *Kakkukeisari Leinson*, *Kukkomestari T. Kukkonen*, *Joka-apu Heiskanen* ja *Pytinki Kraemer*. Syy, miksi nämä nimet eivät kuulu SN-ryhmään kuten esimerkiksi *Kakkuleipomo Partanen Hanna*, on se, että *Kakkuleipomo* todellakin selventää nimittävää nimenosaa ilmaisemalla yrityksen toimialan. *Korteniementila*, *Kakkukeisari*, *Kukkomestari*, *Joka-apu* ja *Pytinki* sitä vastoin eivät ole yhtä yksiselitteisen informatiivisia tarkoitteen lajin eli yrityksen toimialan suhteen. Lisäksi nämä määriteosat ovat niin omaperäisiä ja harvinaisia, että ne on perusteltua käsittää osaksi nimenomaan nimittävää nimenosaa, vaikka määriteosat todellisissa kielenkäyttötilanteissa jätettäisiinkin lausumatta. *Koriste Milano*, *Piiras Kartano* ja *Suloiset Gluteenittomat* ovat myös nimiä, joissa selventävää nimenosaa ei selvästikään ole. Näistä nimistä tuskin on edes puhekielessä käytössä pelkästään perusosa. Nimittävä nimenosa voi siis sanaliittonakin olla hyvin kiinteä kokonaisuus.

Nimittävän nimenosan nominatiivimuotoinen määriteosa voi olla lyhennekin: *Ke-Le Luukkonen* ei sisällä selventävää nimenosaa, koska *Ke-Le* ei millään tavalla ilmaise tarkoitteen lajia. Koko

tutkimusaineistossa ainoa laatuaan on *Paakari Piikkiö*, jossa nominatiivimuotoinen määräiteosa sijaitsee paikannimen edellä. SN-ryhmään tämä nimi ei kuulu juuri siksi, että paikannimi ei voi yksinään olla nimittävä nimenosa, koska se ei yksilöi yritystä mitenkään.

Luvussa 4 olen käsitellyt leipomonimien rakennetta osin semanttisesta osin syntaktisesta näkökulmasta. Esityksen yhtenä puutteena on eittämättä määrällisen analyysiin puuttuminen. Perustelen tätä kuitenkin sillä, että kunkin pääryhmän (NS, SN ja N) alaryhmien määrä- ja prosenttiosuuksien laskeminen ja esittäminen ei kovinkaan usein – esimerkiksi silloin, kun kyse on muutaman leipomonimen muodostamasta ryhmästä – olisi tarkoituksenmukaista.

5. LOPUKSI

Tutkimusaineiston leipomonimistä yli puolet sisältää henkilönimen ja yksi neljäsosa paikannimen. Loput nimet eivät sisällä näistä kumpaakaan. Lisäksi leipomonimeen kuuluu usein yrityksen toimitilaa, sen valmistamaa tuotetta tai tuotteen tekijää ilmaiseva sana. Kaikkein yleisin leipomonimi on tyyppiä *Liisan Leipomo*. Paikannimestä tai henkilönimestä voidaan myös muokata, esimerkiksi johtamalla, leipomon toiminimi.

Toisaalta hyvä leipomonimi on persoonallinen ja erottuva. Toisaalta hyvä leipomonimi on myös perinteinen ja neutraali. Myönteisiä mielikuvia voidaan synnyttää monilla eri keinoilla. Huumori ja rentous vetoavat yhteen asiakkaaseen siinä missä kotoisuus ja suomalaiseen kulttuuriin viittaaminen vetoavat toiseen. Yleisimmät nimityypit (*Moilasen Leipomo*, *Kotileipomo Ryynänen*, *Leipomo Leppänen*) osoittavat myös sen, että myös asiallinen informatiivisuus sen erityisempiä mielikuvia herättämättä toimii leipomonimessä hyvin.

Aikaisemman toiminimitutkimuksen mallin mukaisesti ja sitä muokaten leipomonimiä voidaan tarkastella myös nimenosa-käsitteen pohjalta. Yleisin nimittävä nimenosa leipomonimissä on henkilönimi. Selventävä nimenosa taas on tyypillisimmillään paikannimi tai *leipomo/kotileipomo*. Leipomonimi voi koostua myös pelkästään nimittävästä nimenosasta, joka voi muodostua useasta sanasta. Tyypillinen tällainen tapaus on tyyppiä *Kaukajärven Kotileipomo*.

Tutkimus paljasti odotuksenmukaisesti, että toisin kuin monen muun alan yritysnimissä leipomonimissä esiintyy hyvin vähän vieraskielisyyttä. Yllättävää taas oli se, että luomu-näkökulma ei näy leipomonimissä yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta juuri ollenkaan, vaikka luomutuotteet ja luomuviljely ovat nykyisin paljon

esillä ja niitä arvostetaan. Yllättävää oli myös se, että vaikka tutkimusaineistosta selvästi erottuivat yleisimmät nimityypit ja sanavalinnat, oli aineistossa lisäksi paljon hienovivahteisia variaatioita näistä perusnimistä (esimerkiksi *Hillevin Herkkukahvila*, *Kakkukeisari Leinson*, *Karsturannan Rieskatupa* ja *Lapin Rinkeli*,) ja toisaalta myös hyvin persoonallisia ja tavanomaisesta poikkeavia nimiä (esimerkiksi *Nisunikkarit*, *Donitsitalo*, *Kotileipomo Vierasvara* ja *Allun Pulla*).

Tämä tutkimus kartoitti suomalaisia leipomonimiä vain kahdesta näkökulmasta: mitä asioita nimissä ilmaistiin ja miten nimet ovat luokiteltavissa nimenosa-käsitteeseen perustuvan teorian avulla. Mielenkiintoista olisi tutkia, löytyykö aineiston nimistä eroavaisuuksia kaupunkien ja maaseutukuntien välillä tai löytyykö tiettyntyyppisiä nimiä erityisesti joltakin tietyltä maantieteelliseltä alueelta. Toiminimitutkimuksen kannalta hyödyllistä olisi myös tehdä vertailevaa tutkimusta eri alojen yritysnimistä. Leipomonimiä olisi mielenkiintoista verrata myös jonkin toisen perinteisesti kotimaan markkinoille suuntautuvan toimialan nimistöön.

LÄHTEET

AINIALA, TERHI 1997: Muuttuva paikannimistö. SKST 667.

—— 2002: Firmanamn som namnkategori. C Terhi Ainiala & Peter Slotte (red.): Avgränsning av namnkategorier. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20—22 april 2001 s. 79—88. Tallinn.

—— 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. Vir. 2/2003 s. 207—225. Helsinki.

AAMULEHTI 29.4.2003: ”Uudelleenarviointi on edessä” s. A 11.

AAMULEHTI 10.5.2005: ”Keskittyvällä leipomoalalla käydään kovaa pudotuspeliä” s. A 10.

AAMULEHTI 11.11.2005: ”Sinuhen perilliset” s. 6. Valo-liite.

CASTREN, MARTTI 1984: Toiminimi. Yritysjuridiikka 4. Suomen lakimiesliiton kustannus. Helsinki.

DONNER, JÖRN 1991: Fazer 100. Otava, Helsinki ja Keuruu.

HAKULINEN, LAURI. 1979: Suomen kielen rakenne ja kehitys. Neljäs, korjattu ja lisätty painos. Otava, Helsinki.

HUHTALA, AARRE 1989: Muotisanat. — Jouko Vesikansa (toim.), Nykysuomen sanavarat s. 148—164. WSOY, Porvoo—Helsinki—Juva.

IISA, KATARIINA — OITTINEN, HANNU — PIEHL, AINO 2000: Kielenhuollon käsikirja. 5.painos. Gummerus, Jyväskylä.

IKOLA, OSMO 1992: Nykysuomen käsikirja. Weilin + Göös. Jyväskylä.

ISK = Iso suomen kielioppi. SKST 950.

KANGASNIEMI, HEIKKI 1997: Sana, merkitys, maailma. Katsaus leksikaalisen semantiikan perusteisiin. Oy Finn Lectura Ab, Helsinki.

- KARLSSON, FRED 2003: Yleinen kielitiede. Yliopistopaino. Helsinki.
- Kaupparekisterilaki 1979: Patentti- ja rekisterihallitus. <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/lainsaadanto/krekl.html>. Päivitetty 7.10.2004
- KIVINIEMI, EERO 1975: Paikannimien rakennetyypeistä. Suomi 118:2. SKS, Helsinki.
- 1990: Perustietoa paikannimistä. Suomi 148. SKS, Helsinki.
- KERVINEN, JUHA-PEKKA 1991: Aika parantaa nimen. — Talouselämä 24—25 s. 40—43.
- LEINO, PIRKKO 1989: Hyvää suomea. 2. painos. Otava. Helsinki.
- MAURANEN, MAIJA-LIISA 1989: Ankkuri 1. Weilin + Göös. Espoo.
- MIETTINEN, JARI 1992: Leipomoalan kilpailuolosuhteet. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.
- MYLLYKANGAS, PÄIVI — NÄSI, JUHA 1998: Iloa leivästä. Tampere.
- NISSILÄ, VILJO 1962: Suomalaista nimistöntutkimusta. SKST 272.
- POIKOLAINEN, LIISA — KLIPPI, YRJÖ 1994: Viestintä. — Liisa Poikolainen ym. (toim.), Design management s. 95—99. Otava, Helsinki.
- PS = Suomen kielen perussanakirja I—III. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Painatuskeskus, Helsinki. 1990—1994.
- PERÄLÄ, RIIKKA 2002: Pirkanmaan parturi-kampaamoiden toiminimien nimistötieteellinen analyysi. Tampereen yliopiston kieli- ja käänntieteen laitos.
- REKULA, LIISA 1989: Anglicisms in Names of Business Enterprises in Finland. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston Filologian laitos I.
- SJÖBLOM, PAULA 2000a: Soma, Kärsä-Pähkinä ja Junavahti: turkulaisten asunto-osakeyhtiöiden nimet. Vir. 3/2000 s. 373—392. Helsinki.

- 2000b: Yritysnimet — rajanvetoja. — SJ 42. Turku.
- 2002: Firmanamn som namnkategori. — Terhi Ainiala & Peter Slotte (red.): Avgränsning av namnkategorier. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20—22 april 2001 s. 89—100. Tallinn.
- 2004: Kognitiivinen näkökulma proprien semantiikkaan. Vir. 1/2004 s. 80—89. Helsinki.

SJ = Sananjalka. Suomen Kielen Seuran vuosikirja. Turku.

SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki

SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki.

Toiminimilaki 1979: Patentti- ja rekisterihallitus.
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/lainsaadanto/tmil.html>.
 Päivitetty 8.10.2004.

Vir. = Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti. Helsinki.

AINESLÄHDE

Yritystele 2002. CD-ROM.

LIITE

Aallon Leipomo	Auran
Aholan Kotileipomo	Pikkuleipä
Aholeipä	Axo Kondis
Ailan Leipä ja	Bageri Bergwall
Kala	Bisketti
Alen	Konditoria
Alen	Brahean
Allun Pulla	Paakarit
Al-Sindibad	Brander
Leipomo	Callen
Amin Leipomo	Konditoria
Annan	Donitsitalo
Marenkileipomo	Elonen Helmi
Annelin	Elopakari
Kotileipomo	Elosen
Annen	Konditoria
Nisupuoti	Elosen Leipomo
Annukan	Emil Halme
Kotileipomo	Erikoisleipomo
Antell Leipomo	Ei-Lu
Antell Nisu- ja	Erikoisleipomo
Sokurileipomo	Hassania
Antti ja Kirsi	Es-Pi Leipä
Muuri	Europaistamo
Arinan Leipomo	Galette
Askondi	Konditoria
Aunin Nisu	Glutenika
Auranmaan	Haagan Leipä
Leipä	Haakana Inkeri

Hakasen	Helenan
Leipomo	Kotileipomo
Hakkaraisen	Helsingin Leipä
Leipämyymälä	Hembageri Krip
Hakomäen	Andreas
Leipomo	Hentilän
Hallin	Kotileipomo
Kotileipomo	Herkkukondis
Halmesmäen	Herkku-Muro
Maalaisleipä	Herkkupakarit
Halttulan	Hietalan
Leipomo	Leipomo
Haminan	Hieto J
Rinkelileipomo	Hillevin
Harjavallan	Herkkukahvila
Leipomo	Hilun Kahvi ja
Harjun Leipomo	Pulla
Hartolan	Hokkisen
Pullapaja	Leipomo
Haukiputaan	Holmström
Maalaisleipä	Anna-Liisa
Hautalan	Huovilan
Leipomo	Leipomo
Heikki	Huovisen
Tyrisevän	Leipomo
Viipurinrinkeli-	Hyrnsalmen
leipomo	Leipomo
Heinosen	Hyttisen
Leipomo	Leipomo
Heinäveden	Hyvärisen
Leipä	Leipomo
	Hyväskä

Hämeen	Julkulan
Paakkels	Leipomo
Hännisen	Junnilan
Leipomo	Leipomo
Hätilän	Junnon Pulla-
Kotileipomo	Tuote
Iivon Pakari	Jurvan
Ilomantsin	Kotileipomo
Leipomo	Jussilan Pakari
Ilomäen Leipä	Jussinhattan
Ilosen Leipomo	Leipä
Ismon Pakari	Juvenes
Jakkulan Leipä	Leipomo
Jarin Kondis	Jyskän
Jauhopoijat	Hovileipurit
Joensuun	Järvelän
Herkkuleipomo	Kotileipä
Joensuun Leipä	Järvenpään
Johanneksen-	Wiener-Pakari
pojat	Järvensivun
Joka-apu	Leipomo
Heiskanen	Järvileipä
Jokiniemen	Järvipaakarit
Leipä	Kaarinan
Jokioisten Leipä	Kotileipomo
Jokivarren	Kaarinan Leipä
Leipomo	Kaesan
Joroisten	Kotileipomo
Leipomo	Kahvimaan
Jounin Pakari	Kotileipomo
Joutsenolainen	Kaijan
Juhlavehnäset	Kotileipomo

Kajaanin	Kaurialan
Kukkoleipuri	Leipomo
Kakkukeisari	Kaustarin
Leinson	Kotileipomo
Kakkuleipomo	Ke-Le
Partanen Hanna	Luukkonen
Kakutukku	Keminmaan
Kalliolinnan	Pitopulla
Kotileipä ja	Keskikylän
Ruoka	Leipomo
Kanavan	Kesti-Paakari
Kotileipomo	Kesämäen
Kankaanpään	Leipomo
Leipomo	KH-Kotileipä
Kanniston	Kimitö Bagare
Leipomo	Kinkkulan
Kanttila	Tilaleipomo
Karhiaisien	Kiteen
Leipomo	Kotileipomo
Karin Nyberg	Kittilän
Kari`s Cake	Leipomo
Karjalainen	Kiurun Leipomo
Kukkoleipomo	Kivijärven
Karsturannan	Leipä
Rieskatupa	Kiuaspulla
Kartanon Leipä	Kleemolan
Kauhajoen	Leipomo
Laatuleipurit	K. Leivon
Kauhavan	Leipomo
Pullatuote	Koiviston
Kaukajärven	Korpputehdas
Kotileipomo	

Koiviston	Korpelan
Kotileipomo	Kotileivonnaiset
Koivulan	Korpelan
Leipomo	Leipomo
Kokkolan	Korteniementila
Herkkusuu	Närvänen
Konditoria	Helena
Göran	Kosken
Konditoria-	Leipomo
Kotileipomo	Kotileipomo
Sepän Pakari	Antinkaapo
Konditorialei-	Kotileipomo
pomo Henry	Björn
Pesonen	Kotileipomo
Konditoria	Burtsow
Malmberg	Kotileipomo
Konditoria Mari	Eilan Pakari
Konditoria Nisu	Kotileipomo
Konditoria 3	Elma
Pakaria	Kotileipomo
Konditoria	Eromanga
Rosalinda	Kotileipomo
Konditoria	Eskuri
Sammalniemi	Kotileipomo
Konditoria	Hakala R
Tammipiha	Kotileipomo
Konditori	Hanki
Prinsess	Kotileipomo
Kontiomäen	Harmanen
Kukkoleipomo	Kotileipomo
Korian Leipomo	Hartikainen
Koriste Milano	

Kotileipomo	Piirakka &
Hautasaari	Pulikka
Hilkka	Kotileipomo
Kotileipomo	Kahra Paula
Herkkutytöt	Kotileipomo
Kotileipomo	Kaivonurmi
Hietaharju	Kotileipomo
Leena	Kananen
Kotileipomo	Kotileipomo
Hiltunen	Kankkunen
Kotileipomo	Kotileipomo
Hissa Heikki	Kannonlahti
Kotileipomo	Kaija
Honkonen	Kotileipomo
Seppo	Karvanen
Kotileipomo	Kotileipomo
Hostikka E	Karvia
Kotileipomo	Kotileipomo
Hotti Riitta	Karvonen
Kotileipomo	Kotileipomo
Hyttinen Matti	Kauranen Timo
Kotileipomo	Kotileipomo
Hyvönen	Kiiranen Väinö
Sinikka	Kotileipomo
Kotileipomo	Kisälli
Hämäläinen	Kotileipomo
Kotileipomo	Kokkonen
Hänninen	Kotileipomo
Kotileipomo	Korhonen Sari
Ikonen E ja V	Kotileipomo
Kotileipomo ja	Korkala Seija
Pitopalvelu	

Kotileipomo	Kotileipomo
Kortelainen	Mäkinen H
Kotileipomo	Kotileipomo
Kultainen	Niskanen Pirjo
Tuoksu	Kotileipomo
Kotileipomo	Paavola Seija
Kupsakka	Kotileipomo
Kotileipomo	Pajunen T
Laine	Kotileipomo
Kotileipomo	Pesonen
Lammi Maire	Kotileipomo
Koileipomo	Pihlaja Pekka
Lehto Leena	Kotileipomo
Kotileipomo	Pikku-Nisu
Liperin Tähti	Kotileipomo P
Kotileipomo	Leiman
Louvo Maija	Kotileipomo
Kotileipomo	Pomada
Lähtevänoja	Kotileipomo
Kotileipomo	Rasa J
Makkonen H	Kotileipomo
Kotileipomo	Regina
Marjoinen &	Kotileipomo
Norppa	Riikonen
Kotileipomo	Kotileipomo
Martiskainen	Riitta Aimonen
Liisa	Kotileipomo
Kotileipomo	Ruskolainen
Miettinen	Kotileipomo
Kotileipomo	Ryynänen
Mononen Kirsti	Kotileipomo
	Saastamoinen

Kotileipomo	Kotileipomo
Sarkkila	Åhlström
Kotileipomo	Kotileipuri
Siiskonen	Laakkonen
Kotileipomo	Marita
Sorsa A-L	Kotileipuri
Kotileipomo	Nykänen
Tanniset	Kotileipurit
Kotileipomo	Niiranen K & E
Tenkanen	Kotileipä
Markku	Kotinisä
Kotileipomo	Kotituote Sainio
Tiri A	Kotkan Leipä
Kotileipomo	Kuiron Leipomo
Tulla Irja	Kuisman
Kotileipomo	Kotituote
Turtiainen T	Kuivaksen
Kotileipomo	Leipomo
Tuula	Kukkomestari T.
Kotileipomo	Kukkonen
Uunituore	Kukko-Ukko
Kotileipomo	Kulmakonditoria
Veijalainen	Kulonpää
Taina	Kultahyvät
Kotileipomo	Kumpulan
Vesala Aila	Leipomo
Kotileipomo	Kuninkaan
Vierasvara	Leipä
Kotileipomo	Kursulainen
Vuorio Taina	Kuusamon
Kotileipomo	Leipomotuote
Yliniemi	Kuusamo Satu

Kyllinen Timo	Lammin
Kyläleipomo	Kotileipomo
Rajaleipurit	LapCat
Kylänpään	Lapinkylän
Leipomo	Leipomo
Kyröskosken	Lapin Leipä
Kotileipomo	Lapin Pakari
Kytölän	Lapin Rinkeli
Leipomo	Lappeenrannan
Laakson	Leipä
Leipomo	Lapuan Leipä
Laaksosen	Leipomo
Leipomo	Backman
Laaksosen	Leipomo
Lihis- ja	Birgitta
Munkkileipomo	Leipomo Cecilia
Laatupakari	Leipomo City-
Lahdelman	Bake
Leipomo	Leipomo
Lahden	Fagerudd
Jauhopeukalot	Leipomo Heino
Lahden	Leipomo
Leipomo	Henriksson
Laihian	Leipomo
Kotipulla	Hiltuset
Laihisen	Leipomo Hötti
Leipomo	Leipomo
Laitilan Leipä	Immonen Kalevi
Laitisen	Leipomo
Kotileipomo	Jokikokko
Lakeuden	Leipomo Joni
Leipomo	

Leipomo Jussila
 Matti
 Leipomo Kahila
 Leipomo-
 Kahvila Le Pont
 De Paris
 Leipomo-
 Kahvila
 Metsäpirtti
 Leipomo Keri-
 Hyvä
 Leipomo
 Kettunen
 Leipomo Kiiski
 Leipomo
 Kivinen R
 Leipomo
 Kokkonen
 Leipomo-
 Konditorialiike
 Heikkinen
 Pekka
 Leipomo
 Koskelonseutu
 Leipomo
 Kotipulla
 Leipomo
 Kukkonen V
 Leipomo Laurell
 Leipomo
 Laurikainen

Leipomo
 Leipäsatama
 Leipomo
 Leppänen
 Leipomoliike
 Aitolahti
 Leipomoliike
 Avikainen
 Leipomoliike
 Melissa
 Leipomoliike
 Othello
 Leipomoliike
 Partanen Irene
 Leipomo
 Lindholm M
 Leipomo
 Lämpimäiset
 Leipomo Maija
 Aaltonen
 Leipomo
 Malviala Jouko
 Leipomo
 Mäkinen Sauli
 Leipomo Mäki P
 E
 Leipomo
 Mäntypistis
 Leipomo
 Nisupulla
 Leipomo
 Nylund

Leipomo Ojala	Leipomo
Leipomo Pakari	Varpenius
Leipomopalvelu	Seppo
Manninen	Leipomo
Leipomo	Viitanen J W
Paraisten	Leipomo
Piparkakkuja	Åstrands
Leipomo Ritva	Leipäidea
Leipomo	Leipäkolmoset
Rusinapulla	Leipäkulta
Leipomo Ruth	Leipätupa
Leipomo	Leipävasu
Salminen	Leipäveljet
Leipomo	Leivon Leipomo
Salonen	Leon Leipä
Leipomo	Lieksan
Salonen Pauli	Laatuherkut
Leipomo	Lieksan
Stefans	Leipomo
Leipomo	Lievestuoreen
Ståhlberg	Paakari
Leipomo Timo-	Liha-aitta
Tapio	Liikasan
Leipomo	Leipomo
Toivonen	Liinaharjan
Leipomo	Leipomo
Tommila	Liisan Leipomo
Leipomo	Lillbackan
Tuukkanen	Leipomo
Antero	Lillkungs Bageri
Leipomo	Limingan
Uusilähteenmäki	Kotileipomo

Linkosuon	Margitin
Leipomo	Kotileipomo
Linnunleipä	Martin Leipomo
Lintulan Leipä	Matuko
Loimaan	Maxmo
Laatuleipä	Hembageri
Luhtala Mika	Meijän Maija
Luoma-ahon	Melonsaari
Leipomo	Meriläisen
Luopioisten	Leipomo
Kotileipä	Merjan
Luovon Leipä	Kotileipomo
Luukkonens	Mesileipä
Bageri	Messi
Länsirannikon	Konditoria
Leipuri	Metsämaan
Lörtsyöjat	Leipomo
Maalahden	Mikkelin
Limppu	Leipomo
Maalaisleipomo	Mikon Leipä
Ilomäki	Moijasen
Maatilaleipomo	Kotileipomo
Pirjo Hörkkö	Moilasen
Maijan	Leipomo
Kotileipomo	Muhoksen
Maijan Pakari	Kotileipomo
Makutuote	Multakosken
Mannerin	Kotileipomo
Leipomo	Munkkimiehet
Mannisen	Munkkipaja
Kotileipomo	Happonen Toivo

Musakan	Nurmen
Leivintupa	Leipomo
Myllynleipä	Nurmileipä
Myllytien	Nurmon
Kotileipä	Pitopulla
Mäki-Heikkilän	Nya Wi-Box
Leipä	Bageri
Mäkilän	Närkin Leipomo
Leipomo	Närpiön
Mäntsälän	Leipätehdas
Lähimmäinen	Ojalan Pakari
Mölsäs Bageri	Ojennuksen
Möttösen	Kotileipomo
Kotileipomo	Onnin Leipomo
Naantalin	Oriveden
Aurinkoinen	Leipomo
Nelimarkan	Ossin Pulla
Leipomo	Oulaisten
Nelosleipä	Leipomo
Niemen	Oulun Leipä
Leipomo	Paakari Piikkiö
Niinisaari Jari	Paanasen
Niskanperän	Leipomo
Kotileipomo	Padasjoen
Nisulan	Leipomo
Leipomo	Pakari Luoma
Nisunikkarit	Palokan
Nisutiina	Perinneleipomo
Nivalan Leipä	Paltamon Leipä
Norilainen	Paltero
Nousiaisen	Panimon
Leipä	Paakari

Parikkala Malle	Pitkäsleipä
Parikkalan Pika-	Pitoahotar
Pulla	Pitoleivonnaiset
Peimari Paakarit	Okkolin Tiina
Pekan Leipä	Porin Laatuleipä
Pekan Parhaat	Porin Leipä
Pekka	Porokylän
Heikkinen &	Leipomo
kumppanit	Posion Leipomo
Pelkosen	Primula
Kotileipomo	Puhakan
Pelkosen	Luomuleivät
Puistokahvila	Pullapalvelu
Peltolan	Iiskola Pirkko
Leipomo	Pulla-Pirtti
Penttilän	Pulla-Pojat
Kotileipomo	Pullapuoti
Perhon Leipomo	Tryffeli
Perinneleipomo	Pulla-Tytöt
Pesolan	Pulli Juho
Leipomo	Pullin Leipomo
Petosen	Putaan Leipomo
Leipomo	Putaan Leipä
Petterin Kondis	Putajan Leipä
Pielispakari	Puumalan
Pihlajan Pulla	Leipomo
Piirakka	Pyhtään
Medrano	Kotileipä
Piirakkapaja	Pyhäselän Leipä
Piirakkapojat	Pytinki Kraeme
Piiras Kartano	Pyykkönen
Pirjon Pakari	Tuovi

Pyymäen	Ruokolahden
Leipomo	Leipä
Päijätapakari	Räihän Leipomo
Pälkäneen	Rätyn
Kotileipomo	Maatilaleipomo
Raikan Pakari	Rääkkylän
Rannilan	Leipomo
Leipomo	Rönttösrouva
Rantasalmen	Saarelan
Leipä	Kotileipomo
Rantavaaran	Sahalahden
Leipomo	Kotileipomo
Rantojan	Salmelan
Leipomo	Leipomo
Rantsilan	Sammalvaaran
Kotileipomo	Leipomo
Rauman	Samsara
Pullapaja	Sandbergs
Raunon Leipä	Bageri
Reittisen	Sapuskanen
Kotileipä	Sarpat
Replot	Sarpi
Hembageri	Sauvon
Rikkilän Leipä	Leivintupa
Rinabet	Saveniuksen
Risto Peltolan	Leipomo
Leipomo	Savilaakson
Ritan	leipomo
kotileipomo	Savilammen
Roosin Leipomo	Leipomo
Runsauden	Savo-Karjalan
Sarvi	Leipomo

Savonlinnan	Suur-Savon
Leipurit	Leipomo
Sievinkylän	Sysmän Leipä
Kotileipomo	Särkisalmen
Simon Tori	Kotileipomo
Sinuhe	Säänjärven
Sipen Kotileipä	Leipomo
Sirkiän Leipomo	Söderlunds
Siskon Leipomo	Hembageri
Sissyn	Talkion
Leipäpuoti	Leipomo
Siuntion Leipä	Talvivaaran
Sokerikoriste	Kotileipomo
Käyhty A	Tampereen
Sokerikukka	Voileipäpuoti
Vartiainen	Tapanimäen
Sokerileipuri	Kotileipomo
Alenius	Tapanaisen
Sorokin Yrjö	Leipomo
Sundby	Tapiolan
Hembageri	Leipomo
Suhosen	Tarmolan
Piirakka &	Kotileipomo
Pakaste	Tasangon Keksi
Sulkavan	Tenala Bröd
Leipomo	Tertun Kakku ja
Suloiset	Leipä
Gluteenittomat	Tervolan
Suomen	Kotileipomo
Kotileipomo	Tiihosen
Suonenjoen	Leipomo
Leipomotuote	

Tiilään	Tuulan
Laatuleipä	Kotipulla ja
Tikkalan	Pitopalvelu
Leipomo	Tuulisolmu
Tilaleipomo	Tuulosrievä
Lensu	Töysäläinen
Tilausleipomiset	Uimaharjun
Laitinen	Leipä
Timosen	Ullan Pakari
Leipomo	Ullan Pullat
Tohmajärven	Uotilan
Leipomo	Leipomo
Toijalan	Uudenmaan
Kotileipomo	Leipä
Toinin Kotipulla	Uurinmäen
Toivetuote	Leipomo
Torikadun	Valkeakosken
Leipomo	Kotikonditoria
Tornion	Valkeakosken
Kotileipä	Kotileipä
Trube Leipomo	Vammalan
Tsupukka	Rosetti
Tuomileipä	Vanha-
Tuomisen	Heikkilän
Kotileipomo	Kotileipomo
Tuorilan	Vantaan Veli-
Kotileipomo	Tuote
Turja Tiina	Varkauden
Tuulan Leipä ja	Herkkutiimi
Wiineri	Venla Bakery
	Veraisen
	Leipomo

Vesannon Leipä
Viialan
Kotileipomo
Viipurin Leipä
Viisleipä
Viitalan
Kotileipomo
Vilenin
Leipomo
Villähteen Leipä
Virojoen Leipä
Vofler
Voileipäpuoti
Eveliina
Vuoksen Leipä
Vuolijoen
Leipäpirtti
Väinön
Kotileipomo

Vääksyn
Kotileipomo
Vörå Hembageri
Vöyrinpoika
Wi-Box
Konditori
Wiener-Kahvio
Ykkösleipurit
Ykkösleipä
Ylöjärven
Leipomo
Åborgin Pullapuoti ja Cafe
Ålands Bagarn
Ålands Kringlan
Äijäsen
Kotileipomo
Ämmän Leipä